

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)
της 8ης Ιουλίου 2004*

Στην υπόθεση T-198/01,

Technische Glaswerke Ilmenau GmbH, με έδρα το Ilmenau (Γερμανία), εκπροσωπούμενη, αρχικώς, από τους S. Gerrit και C. Arhold και, στη συνέχεια, από τους Arhold και N. Wimmer, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους V. Kreuschitz και V. Di Bucci, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

υποστηριζόμενης από τη

Schott Glas, με έδρα το Mainz (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον U. Soltész, δικηγόρο,

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης 2002/185/ΕΚ της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 2001, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπέρ της Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (Γερμανία) (ΕΕ 2002, L 62, σ. 30),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους R. García-Valdecasas, πρόεδρο, P. Lindh, J. D. Cooke, H. Legal και E. Martins Ribeiro, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη τη γραπτή διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Δεκεμβρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

- ¹ Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά τις ενισχύσεις που ενδέχεται να επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές και που νοθεύουν τον ανταγωνισμό.

2 Το άρθρο 87, παράγραφος 3, ΕΚ ορίζει:

«Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

[...]

γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον [...]

3 Η Επιτροπή δημοσίευσε, στις 23 Δεκεμβρίου 1994, μια ανακοίνωση για τον καθορισμό των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, που εφαρμόζονται εν προκειμένω (ΕΕ C 368, σ. 12, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων). Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές:

«1.2. Υπάρχουν συνθήκες υπό τις οποίες [...], οι κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών εταιρειών δικαιολογούνται. Για παράδειγμα, ενδέχεται να κριθούν απαραίτητες για λόγους περιφερειακής ή κοινωνικής πολιτικής, για τη διατήρηση μιας ανταγωνιστικής διάρθρωσης αγοράς σε περίπτωση που η εξαφάνιση εταιρειών θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων και για τις ειδικές ανάγκες και το ευρύτερο οικονομικό όφελος του τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

[...]

3.2. Ενισχύσεις αναδιάρθρωσης

[...]

3.2.2. Γενικοί όροι

[...] η Επιτροπή, για να εγκρίνει τη χορήγηση ενίσχυσης υπέρ σχεδίου αναδιάρθρωσης, θα πρέπει αυτό να πληροί όλους τους ακόλουθους γενικούς όρους.

A. Αποκατάσταση της βιωσιμότητας

Ο εκ των ων ουκ άνευ όρος για όλα τα σχέδια αναδιάρθρωσης είναι ότι πρέπει να αποκαθιστούν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και υγεία της εταιρείας εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και βάσει ρεαλιστικών υποθέσεων όσον αφορά τους μελλοντικούς όρους λειτουργίας. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση αναδιάρθρωσης πρέπει να σχετίζεται με ένα βιώσιμο σχέδιο αναδιάρθρωσης/εξυγίανσης το οποίο υποβάλλεται με όλες τις σχετικές λεπτομέρειες στην Επιτροπή. Το σχέδιο πρέπει να αποκαθιστά την ανταγωνιστικότητα της εταιρείας σε εύλογο χρονικό διάστημα,

[...]

Γ. Ενισχύσεις ανάλογες με τις δαπάνες και τα οφέλη της αναδιάρθρωσης

Το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο δυνατό που απαιτείται για να καταστεί δυνατή η αναδιάρθρωση και πρέπει να σχετίζονται με τα προβλεπόμενα οφέλη από κοινοτική άποψη. Κατά συνέπεια, οι αποδέκτες της

ενίσχυσης θα πρέπει κανονικά να συμβάλουν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης χρησιμοποιώντας ίδιους πόρους ή εξωτερικές εμπορικές πηγές χρηματοδότησης. Για να περιορισθούν οι στρεβλωτικές συνέπειες, η μορφή υπό την οποία χορηγείται η ενίσχυση πρέπει να είναι τέτοια που να μην δημιουργεί στην εταιρεία πλεόνασμα μετρητών το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για επιθετικές δραστηριότητες στρέβλωσης της αγοράς ανεξάρτητες από τη διαδικασία αναδιάρθρωσης. Επίσης, η ενίσχυση δεν θα πρέπει να διατεθεί για τη χρηματοδότηση νέας επένδυσης που δεν απαιτείται για την αναδιάρθρωση. Οι ενισχύσεις για την χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση δεν θα πρέπει να μειώνουν αδικαιολόγητα της χρηματοοικονομικής επιβαρύνσεις της εταιρείας,

[...]»

- 4 Όσον αφορά τη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ο κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), άρχισε να ισχύει στις 16 Απριλίου 1999.
- 5 Το άρθρο 4, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι αν η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δημιουργεί αμφιβολίες κατά πόσον συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κινεί την επίσημη διαδικασία έρευνας. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καλεί το οικείο κράτος μέλος και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις εντός ορισμένης προθεσμίας. Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, οι παρατηρήσεις που λαμβάνονται διαβιβάζονται στο οικείο κράτος μέλος, το οποίο έχει τη δυνατότητα να απαντήσει.
- 6 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999 προβλέπει:

« Κάθε ενδιαφερόμενο μέρος μπορεί να υποβάλει παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 6 έπειτα από απόφαση της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία

έρευνας. Σε κάθε ενδιαφερόμενο μέρος που έχει υποβάλει παρατηρήσεις και σε κάθε δικαιούχο ατομικής ενίσχυσης, αποστέλλεται αντίγραφο της απόφασης που έλαβε η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 7.»

Το ιστορικό της διαφοράς

- 7 Η Technische Glaswerke Ilmenau GmbH είναι γερμανική εταιρία με έδρα στο Ilmenau, στο ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας. Ασκεί τις δραστηριότητές της στον τομέα της υαλουργίας.

- 8 Η αιτούσα ιδρύθηκε το 1994 από το ζεύγος Geiß, με σκοπό την απόκτηση τεσσάρων από τις δώδεκα αλυσίδες παραγωγής (ήτοι κλιβάνους) υάλου που διέθετε η παλαιά εταιρία Ilmenauer Glaswerke GmbH (στο εξής: IGW), της οποίας η θέση υπό εκκαθάριση έγινε από το Treuhandanstalt (δημόσιο ίδρυμα καταπιστευτικής διαχείρισης, που ανέλαβε την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, μετονομασθέν αργότερα σε Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben, στο εξής: BvS). Οι εν λόγω κλιβανοί προέρχονταν από τα εθνικοποιηθέντα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας Volkseigener Betrieb Werk für Technisches Glas Ilmenau η οποία, πριν από τη γερμανική επανένωση, αποτελούσε το κέντρο παραγωγής υάλου της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

- 9 Η πώληση των τεσσάρων κλιβάνων από την IGW στην αιτούσα πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια, ήτοι με μία πρώτη σύμβαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1994 [στο εξής: asset-deal 1 (συμφωνία εκχωρήσεως στοιχείων του ενεργητικού)], η οποία εγκρίθηκε από το Treuhandanstalt τον Δεκέμβριο του 1994, και με μια δεύτερη σύμβαση της 11ης Δεκεμβρίου 1995 (στο εξής: asset-deal 2), η οποία εγκρίθηκε από το BvS στις 13 Αυγούστου 1996.

- 10 Σύμφωνα με την asset-deal 1, η τιμή πώλησεως των τριών πρώτων κλιβάνων ανερχόταν συνολικά σε 5,8 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα (DEM) (2 965 493 ευρώ) και έπρεπε να καταβληθεί σε τρεις δόσεις, στις 31 Δεκεμβρίου των ετών 1997, 1998 και 1999. Για την καταβολή του ποσού αυτού είχαν συσταθεί ενυπόθηκη εγγύηση τεσσάρων εκατομμυρίων DEM (2 045 168 ευρώ) και τραπεζική εγγύηση 1,8 εκατομμυρίων DEM (920 325 ευρώ).
- 11 Δεν αμφισβητείται ότι ουδεμία από τις τρεις αυτές προθεσμίες καταβολής τηρήθηκε.
- 12 Σύμφωνα με την asset-deal 2, ο τέταρτος κλιβανος πωλήθηκε επίσης από την IGW στην αιτούσα, ελλείψει άλλων ενδιαφερόμενων επενδυτών, στην τιμή των 50 000 DEM (25 565 ευρώ).
- 13 Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η αιτούσα είχε ταμειακές δυσχέρειες το 1997. Λαμβανομένων υπόψη των δυσχερειών αυτών, άρχισε διαπραγματεύσεις με το BvS. Οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν στη συμφωνία της 16ης Φεβρουαρίου 1998, με την οποία το BvS παραιτήθηκε από την αξίωση καταβολής της τιμής πώλησεως βάσει της asset-deal 1, ύψους 4 εκατομμυρίων DEM (στο εξής: μείωση του τιμήματος).
- 14 Με έγγραφο της 1ης Δεκεμβρίου 1998, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κοινοποίησε στην Επιτροπή διάφορα μέτρα έχοντα ως στόχο τη χρηματική ενίσχυση της αιτούσας, μεταξύ των οποίων τη μείωση του τιμήματος. Ένα μέρος της κοινοποιήσεως αυτής αναφερόταν στο σχέδιο αναδιρθώσεως της αιτούσας για την περίοδο από το 1998 έως το 2000, που περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, την αναζήτηση νέου ιδιώτη επενδυτή δυνάμενου να συμβάλει με 3 850 000 DEM (1 968 474 ευρώ).
- 15 Με έγγραφο SG (2000) D/102831 της 4ης Απριλίου 2000, η Επιτροπή κίνησε την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ επίσημη διαδικασία εξετάσεως, εκτιμώντας ότι οι γερμανικές αρχές είχαν χορηγήσει στο πλαίσιο των asset-deal 1 και asset-deal 2 διάφορες κρατικές ενισχύσεις. Αυτές οι, κατά την άποψη της

Επιτροπής, κρατικές ενισχύσεις περιγράφονται στην ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 29ης Ιουλίου 2000 [Πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με την ενίσχυση C 19/2000 (NN 147/98) ~~Ε~~Ενισχύσεις υπέρ της εταιρίας Technische Glaswerke Ilmenau GmbH ~~Γ~~ερμανία (EE C 217, σ. 10)], στην οποία η Επιτροπή διατύπωνε την προσωρινή εκτίμησή της ότι δύο από τα επίμαχα μέτρα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ενισχύσεις ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, ήτοι η μείωση του τιμήματος και δάνειο ύψους 2 εκατομμυρίων DEM που χορηγήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1998 από την Aufbaubank της Θουριγγίας (TAB) στην αιτούσα, δυνάμει του καθεστώτος ενισχύσεων NN 74/95 [το οποίο εγκρίθηκε με την απόφαση SG (96) D/1946].

- 16 Η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλε στις 7 Ιουλίου 2000 τις παρατηρήσεις της στην Επιτροπή σχετικά με την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως. Κατά την άποψή της, η μείωση του τιμήματος δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, αλλά ανταποκρινόταν στη συμπεριφορά ενός ιδιώτη δανειστή ο οποίος επιδίωκε να εξασφαλίσει στον μέγιστο δυνατό βαθμό την κάλυψη της απαιτήσεώς του, δεδομένου ότι η απαίτηση καταβολής της συνολικής οφειλής θα είχε πιθανώς οδηγήσει στην πτώχευση της αιτούσας.
- 17 Κατόπιν της ανακοινώσεως της 29ης Ιουλίου 2000, η προσφεύγουσα υπέβαλε στις 28 Αυγούστου 2000 τις παρατηρήσεις της στην Επιτροπή. Ζήτησε από την τελευταία να της επιτρέψει την πρόσβαση στο μη εμπιστευτικό τμήμα του φακέλου και να της παράσχει στη συνέχεια τη δυνατότητα να διατυπώσει νέες παρατηρήσεις.
- 18 Με έγγραφο της 11ης Οκτωβρίου 2000, το BvS χορήγησε προθεσμία στην προσφεύγουσα για την καταβολή του υπολοίπου της καθοριζόμενης στην asset-deal 1 τιμής αγοράς, ήτοι 1,8 εκατομμύρια DEM (920 325 ευρώ), καθώς και για την καταβολή των τόκων που είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμοι μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1998 και 20ής Ιουνίου 2000 και που ανέρχονταν σε 198 800 DEM (101 645 ευρώ). Χωρίς να ζητήσει πρόσθετους τόκους, το BvS καθόρισε ως νέες ημερομηνίες καταβολής την 31η Δεκεμβρίου των ετών 2003 έως 2005. Προβλεπόταν έτσι η απόδοση ποσού 666 600 DEM (340 827 ευρώ) σε εκάστη των ανωτέρω ημερομηνιών.

- 19 Με έγγραφο της 20ής Νοεμβρίου 2000, η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της επί των παρατηρήσεων της επιχειρήσεως Schott Glas, ανταγωνίστριας της προσφεύγουσας, οι οποίες υποβλήθηκαν στην Επιτροπή στις 28 Σεπτεμβρίου 2000 στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως.
- 20 Στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Γερμανική Κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή, επισυνάπτοντας στην ανακοίνωσή της, αντίγραφο πραγματογνωμοσύνης της 24ης Νοεμβρίου 2000 που κατάρτισε ο Arnold, λογιστής, επί της καταστάσεως και επί των προοπτικών αποδοτικότητας της προσφεύγουσας (στο εξής: πραγματογνωμοσύνη Arnold).
- 21 Στις 12 Ιουνίου 2001, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2002/185/ΕΚ σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία υπέρ της Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (ΕΕ 2002, L 62, σ. 30, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Παραλείποντας ρητώς να προβεί στην εξέταση, στο πλαίσιο της ίδιας επίσημης διαδικασίας, άλλων δυνητικών περιπτώσεων κρατικών ενισχύσεων, όπως η μετατροπή της τραπεζικής εγγυήσεως ύψους 1,8 εκατομμυρίων DEM, που είχε συσταθεί στο πλαίσιο της asset-deal 1, σε έγγεια οφειλή κατωτέρας τάξεως («nachrangige Grundschuld») και η μετάθεση της καταβολής του υπολοίπου της τιμής αγοράς για το 2003, όπως καθορίστηκε με τη συμφωνία αυτή (αιτιολογικές σκέψεις 42, 64 και 65 της προσβαλλόμενης αποφάσεως), η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μείωση του τιμήματος δεν αντιστοιχούσε στη συμπεριφορά ιδιώτη επιχειρηματία, αλλά συνιστούσε κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, η οποία δεν μπορούσε να θεωρηθεί συμβατή με την κοινή αγορά.
- 22 Η Επιτροπή έκρινε για τρεις λόγους (αιτιολογικές σκέψεις 76 έως 80 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) ότι το BvS, χορηγώντας τη μείωση του τιμήματος, δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης δανειστής. Έστω και αν προϋπόθεση για την πραγμάτωση της asset-deal 2 ήταν η μείωση του τιμήματος, τίποτα δεν αποδεικνύει, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι το BvS θα επιβαρυνόταν με μικρότερα έξοδα αν παραιτούνταν από την αξίωσή του που απέρρευε από την asset-deal 1 και προέβαινε στη σύναψη της asset-deal 2 απ' ό,τι αν απαιτούσε την πλήρη καταβολή της τιμής αγοράς που είχε καθοριστεί με την πρώτη συμφωνία, με συνέπεια τη μη εκτέλεση της δεύτερης (αιτιολογική σκέψη 81). Η Επιτροπή απέρριψε επιπλέον το επιχειρήμα της αιτούσας κατά το οποίο, λαμβανομένης υπόψη της μειώσεως των

επιδοτήσεων τις οποίες είχε υποσχεθεί το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, η μείωση του τιμήματος αποτελούσε απλώς προσαρμογή της συμβάσεως ιδιωτικοποίησης, για τον λόγο ότι το ΒνS και το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας αποτελούσαν διαφορετικά νομικά πρόσωπα (αιτιολογική σκέψη 82). Η Επιτροπή συνήγαγε εντεύθεν το συμπέρασμα ότι το ΒνS ενήργησε κατά τον τρόπο αυτό για να διασφαλίσει την ύπαρξη της προσφεύγουσας και όχι για να μειώσει τη χρηματική του επιβάρυνση εκ των ανωτέρω ενεργειών (αιτιολογική σκέψη 83).

- 23 Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, η μείωση του τιμήματος δεν μπορούσε να τύχει εξαιρέσεως ως *ad hoc* ενίσχυση υπέρ της αναδιρθρώσεως, διότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που καθορίζονται με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες. Ειδικότερα, το σχέδιο αναδιρθρώσεως της προσφεύγουσας δεν στηριζόταν σε ρεαλιστικές υποθέσεις και η αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς της ήταν αμφίβολη (αιτιολογικές σκέψεις 92 έως 97).
- 24 Η Επιτροπή υπέμνησε επίσης την προϋπόθεση που ισχύει για τις ενισχύσεις υπέρ της αναδιρθρώσεως, κατά την οποία το σχέδιο αναδιρθρώσεως πρέπει να προβλέπει μέτρα ώστε να περιορίζονται κατά το δυνατόν οι δυσμενείς συνέπειες για τους ανταγωνιστές (αιτιολογικές σκέψεις 98 έως 101). Ωστόσο, παρά τις παρατηρήσεις μιας ανταγωνίστριας επιχειρήσεως της προσφεύγουσας, σύμφωνα με τις οποίες «σε ορισμένες αγορές προϊόντων, στις οποίες [η προσφεύγουσα] συνεχίζει τις δραστηριότητές της, υφίστανται διαρθρωτικές πλεονάζουσες παραγωγικές ικανότητες», η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που διέθετε, δεν υφίσταται «διαρθρωτική πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα στο σύνολο της αγοράς» (αιτιολογική σκέψη 101).
- 25 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση περί αναλογικότητας της ενισχύσεως, καθόσον ουδεμία συμβολή ιδιώτη επενδυτή υφίσταται, σύμφωνα με τις ανωτέρω κατευθυντήριες γραμμές (αιτιολογικές σκέψεις 102 έως 107). Διαπιστώνοντας επιπλέον ότι, σύμφωνα με την ίδια ανταγωνίστρια επιχείρηση, η αιτούσα πωλούσε συστηματικά τα προϊόντα της κάτω της τιμής της αγοράς, ακόμα και κάτω της τιμής κόστους, και ετύγχανε συνεχούς αντισταθμίσεως των ζημιών της διά της εισφοράς ρευστών διαθεσίμων, η Επιτροπή επισήμανε ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να έχει διαθέσει η αιτούσα τα ληφθέντα κεφάλαια για δραστηριότητες που προκάλεσαν στρεβλώσεις στην αγορά και δεν συνδέονταν με τη διαδικασία αναδιρθρώσεως (αιτιολογική σκέψη 103). Η Επιτροπή κατέληξε συνεπώς στο συμπέρασμα ότι η μείωση του τιμήματος δεν ήταν συμβατή με την κοινή αγορά (αιτιολογική σκέψη 109).

26 Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως:

«Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από την [Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της] Γερμανίας υπέρ της εταιρείας Technische Glaswerke Ilmenau GmbH υπό τη μορφή [παραίτησης από απαίτηση μέρους της τιμής αγοράς] ύψους 4 εκατομμυρίων [DEM] στο πλαίσιο της asset-deal 1, η οποία συνήφθη στις 26 Σεπτεμβρίου 1994, είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

1. Η [Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της] Γερμανίας λαμβάνει όλα τα μέτρα που επιβάλλονται για να ανακτήσει από τον δικαιούχο την παράνομη ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1.

2. Η ενίσχυση πρέπει να επιστραφεί ανυπερθέτως σύμφωνα με τις γερμανικές διαδικασίες, στον βαθμό που αυτές επιτρέπουν την άμεση και πραγματική εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Το ποσό της ενίσχυσης επιστρέφεται με τόκους που ισχύουν από τη στιγμή διάθεσης της παράνομης ενίσχυσης στον δικαιούχο μέχρι την πραγματική επιστροφή της. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του επιτοκίου που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων.»

27 Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι έλαβε γνώση της προσβαλλόμενης αποφάσεως ήδη στις 19 Ιουνίου 2001, όταν εκπρόσωποι του BvS τής διαβίβασαν αντίγραφο.

- 28 Με έγγραφο της 23ης Αυγούστου 2001, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ενημέρωσε την Επιτροπή ότι είχε την πρόθεση, υπό την επιφύλαξη της συναινεσεώς της, να μεταθέσει την ανάκτηση της επίμαχης ενισχύσεως ώστε να μη διακυβευθούν οι διαπραγματεύσεις που είχαν αρχίσει μεταξύ της προσφεύγουσας και ενός νέου πιθανού επενδυτή.

Η ένδικη διαδικασία

- 29 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 28 Αυγούστου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 30 Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 13 Νοεμβρίου 2001, η Επιτροπή υπέβαλε αίτηση εκδικάσεως της υποθέσεως με ταχεία διαδικασία κατ' εφαρμογή του άρθρου 76α του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Η προσφεύγουσα εναντιώθηκε στην αίτηση αυτή με τις παρατηρήσεις της που κατέθεσε συναφώς στις 11 Δεκεμβρίου 2001. Στις 17 Ιανουαρίου 2002 κοινοποιήθηκε στους διαδίκους η απόφαση του πέμπτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου περί απορρίψεως της υποβληθείσας από την Επιτροπή αιτήσεως εκδικάσεως της υποθέσεως με ταχεία διαδικασία.
- 31 Με διάταξη της 4ης Απριλίου 2002, T-198/01 R, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-2153), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου, κατόπιν της αιτήσεως της προσφεύγουσας, ανέστειλε, μέχρι τις 17 Φεβρουαρίου 2003, την εκτέλεση του άρθρου 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Η αναστολή συνοδευόταν από την υποχρέωση τηρήσεως τριών όρων, με τις οποίους συμμορφώθηκε η προσφεύγουσα.
- 32 Με διάταξη της 15ης Μαΐου 2002 του προέδρου του πέμπτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου, επετράπη στην εταιρία Schott Glas να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

- 33 Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, με διάταξη της 18ης Οκτωβρίου 2002 C-232/02 P(R), Επιτροπή κατά Technische Glaswerke Ilmenau (Συλλογή 2002, σ. I-8977), απέρριψε την αίτηση αναίρεσεως που ασκήθηκε από την Επιτροπή κατά της προπαρατεθείσας διατάξεως του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 4ης Απριλίου 2002, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής.
- 34 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στις 10 Ιουλίου 2003, αποφάσισε να καλέσει τους κύριους διαδίκους να απαντήσουν, αναλόγως της περιπτώσεως, γραπτώς ή κατά την προφορική διαδικασία, σε σειρά ερωτήσεων και να καταθέσουν ορισμένα έγγραφα. Οι εν λόγω διάδικοι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα αυτό.
- 35 Με διάταξη της 1ης Αυγούστου 2003, T-198/01 R II, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-2895), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου, κατόπιν νέας αιτήσεως της προσφεύγουσας, ανέστειλε, μέχρι τις 17 Φεβρουαρίου 2004, την εκτέλεση του άρθρου 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, εξαρτώντας επίσης την αναστολή αυτή από την τήρηση εκ μέρους της προσφεύγουσας τριών όρων.
- 36 Με έγγραφο της 15ης Οκτωβρίου 2003, η προσφεύγουσα ζήτησε να προσκομίσει η Επιτροπή το παράρτημα 1 της ανακοινώσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 27ης Φεβρουαρίου 2001, το οποίο είχε προσκομίσει η Επιτροπή βάσει των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας. Η προσφεύγουσα ζήτησε επίσης από το Πρωτοδικείο την άδεια να απαντήσει γραπτώς —και όχι κατά τη δημόσια συνεδρίαση, όπως είχε ζητήσει το Πρωτοδικείο— σε μία από τις ερωτήσεις που τέθηκαν καθώς και στην Επιτροπή, για τον λόγο ότι η τελευταία είχε επίσης απαντήσει γραπτώς. Τα αιτήματα αυτά έγιναν δεκτά.
- 37 Ο πρόεδρος του πέμπτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου, με διάταξη της 12ης Νοεμβρίου 2003, δέχθηκε τις αιτήσεις περί τηρήσεως του απορρήτου που κατέθεσε η προσφεύγουσα, τόσο ως προς τα έγγραφα της διαδικασίας που είχαν επιδοθεί στους διαδίκους όσο και, ενδεχομένως, ως προς αυτά πριν επιδοθούν, που αφορούν ορισμένα δεδομένα που υπάρχουν στις απαντήσεις των κύριων διαδίκων στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου και στις αιτήσεις προσκομίσεως εγγράφων, επιφυλασσόμενος ως προς τη δυνατότητα να δεχθεί ενδεχόμενες ενστάσεις που ήταν πιθανόν να υποβληθούν συναφώς.

- 38 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που έθεσε το Πρωτοδικείο κατά τη συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2003.
- 39 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 17 Φεβρουαρίου 2004, η προσφεύγουσα υπέβαλε στον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου αίτηση αναστολής της προσβαλλόμενης αποφάσεως έως ότου το Πρωτοδικείο αποφανθεί οριστικά επί της προσφυγής στην κύρια υπόθεση.
- 40 Με διάταξη της 3ης Μαρτίου 2004, που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 105, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου διέταξε την προσωρινή παράταση της αναστολής εκτελέσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως έως ότου αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί της αιτήσεως παρατάσεως.
- 41 Με διάταξη που εκδόθηκε στις 12 Μαΐου 2004, T-198/01 R [III], Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. II-1471), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου διέταξε την αναστολή της προσβαλλόμενης αποφάσεως μέχρι την έκδοση της παρούσας αποφάσεως.

Αιτήματα των διαδίκων

- 42 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

43 Η Επιτροπή ζητεί από του Δικαστήριου:

- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

44 Η παρεμβαίνουσα υπέρ τής Επιτροπής ζητεί από το Δικαστήριου:

- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με την παρέμβασή της.

Σκεπτικό

45 Προς στήριξη της προσφυγής της η προσφεύγουσα επικαλείται, επί της ουσίας, πέντε λόγους που βασίζονται, πρώτον, σε παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και σε έλλειψη αιτιολογίας, δεύτερον, σε παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ και σε ανεπαρκή αιτιολογία, τρίτον, σε προσβολή των

δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, τέταρτον, σε ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως και, πέμπτον, σε παράβαση του άρθρου 20, παράγραφος 1, δεύτερη φράση, του κανονισμού 659/1999.

Επί του πρώτου λόγου, που στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και σε έλλειψη αιτιολογίας

- 46 Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η μείωση του τιμήματος δεν συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Προβάλλει, συναφώς, ότι η εν λόγω μείωση αποτελεί προσαρμογή της asset-deal 1 στην οποία είχε δικαίωμα, λόγω της διακοπής της υποσχέσεως επιδοτήσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας, που καλυπτόταν από ένα σύστημα ενισχύσεων εκ των προτέρων εγκεκριμένου από την Επιτροπή. Εξάλλου, η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται αιτιολογίας στο σημείο αυτό. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται στη συνέχεια ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς και ότι, συναφώς, η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται επαρκούς αιτιολογίας. Αμφισβητεί, τέλος, επικουρικώς, τον καθορισμό του ποσού της ενισχύσεως, του οποίου η Επιτροπή ζητεί την ανάκτηση.

Όσον αφορά το δικαίωμα προσαρμογής της asset-deal 1

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 47 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η μείωση του τιμήματος κατά 4 εκατομμύρια DEM από τα 5,8 εκατομμύρια DEM που είχε καθοριστεί στο πλαίσιο της asset-deal 1 αντισταθμίζει τη μη εκτέλεση από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας της υποσχέσεως καταβολής των 4 εκατομμυρίων DEM που δόθηκε το 1994, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που είχαν προηγηθεί της συνάψεως της συμβάσεως αυτής.

- 48 Η υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας καλύπτεται από το 23ο σχέδιο-πλαίσιο περί έργων κοινής ωφέλειας «Βελτίωση των περιφερειακών οικονομικών δομών», ένα καθεστώς ενισχύσεων των επενδύσεων στην περιφέρεια, το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο α', ΕΚ, με απόφαση της 1ης Αυγούστου 1994 [157/94, SG (94) D/11038]. Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μπορούσε να χορηγήσει ενίσχυση σε επενδυτή ο οποίος εξαγοράζει μια επιχείρηση από το BvS, μέχρι του ύψους του 27 % του ποσού που επενδύθηκε στην επιχείρηση αυτή. Μια συμπληρωματική ενίσχυση, μέχρι του ύψους του 16 % του ποσού της επενδύσεως, μπορούσε να χορηγηθεί εάν ο επενδυτής ήταν «μικρομεσαία επιχείρηση» (στο εξής: ΜΜΕ). Στο πλαίσιο της asset-deal 1, δόθηκε υπόσχεση στην προσφεύγουσα για συμπληρωματική ενίσχυση που αντιστοιχούσε στο ποσό των 4 εκατομμυρίων DEM. Το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, ωστόσο, αρνήθηκε να το καταβάλει, χωρίς να διευκρινίσει τους λόγους της αρνήσεως. Η προσφεύγουσα και το BvS άρχισαν, έκτοτε, διαπραγματεύσεις μέχρι το τέλος 1996 προκειμένου να προσαρμόσουν την asset-deal 1 και η τιμή πωλήσεως που είχε καθοριστεί στο πλαίσιο της asset-deal 1 μειώθηκε, κατά 4 εκατομμύρια DEM.
- 49 Αντίθετα με τους ισχυρισμούς της παρεμβαίνουσας, η υπόσχεση της προαναφερθείσας ενισχύσεως δεν ήταν αντίθετη με τους κοινοτικούς κανόνες, διότι η προσφεύγουσα ήταν, τουλάχιστον έως το τέλος 1995, ΜΜΕ.
- 50 Εξάλλου, το επιχείρημα αυτό της προσφεύγουσας είναι αλυσιτελές, εφόσον, στην asset-deal 1, η προσφεύγουσα και το BvS θα είχαν ορίσει την τιμή πωλήσεως σε 1 εκατομμύριο DEM (511 292 ευρώ) αν γνώριζαν ότι η ενίσχυση που τους υποσχέθηκε το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας δεν επρόκειτο να καταβληθεί. Ο καθορισμός της τιμής πωλήσεως σε 1,8 εκατομμύρια DEM δεν είναι εξάλλου αντίθετος με τους κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις. Πράγματι, το 1994, δεν αντέβαινε στους κανόνες αυτούς η πώληση από το BvS σε αρνητική τιμή —δηλαδή για ένα συμβολικό ποσό συνοδευόμενο με υποσχέσεις ενισχύσεως εκ μέρους του— επιχειρήσεων με λιγότερους των χιλίων εργαζομένων τις οποίες έπρεπε να ιδιωτικοποιήσει.
- 51 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι προέβαλε, στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, ότι είχε στη διάθεσή της κατά του BvS δικαίωμα προσαρμογής («zivilrechtlicher Anspruch auf Anpassung») της asset-deal 1, κατόπιν της

αθετήσεως της υποσχέσεως ενισχύσεως από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας. Το δικαίωμα αυτό απορρέει από τους κανόνες του γερμανικού αστικού δικαίου σχετικά με την προσαρμογή της συμβάσεως σε περίπτωση εκλείψεως της δικαιοπρακτικής βάσεως («Wegfall der Geschäftsgrundlage»), που έχουν γίνει δεκτοί από τη νομολογία και έχουν κωδικοποιηθεί στο άρθρο 313 του Bürgerliches Gesetzbuch (γερμανικού αστικού κώδικα). Εν προκειμένω, καθοριστικό λόγο για τη σύναψη της συμβάσεως asset-deal 1 αποτέλεσε η προαναφερθείσα υπόσχεση. Οι δύο πλευρές συμφώνησαν πράγματι να ορίσουν την τιμή πώλησεως στα 5,8 εκατομμύρια DEM βάσει της κοινής προσδοκίας τους για την πραγματοποίηση της υποσχέσεως αυτής. Σε περίπτωση μη χορηγήσεως της υποσχεθείσας ενισχύσεως, η τιμή θα είχε προσαρμοστεί, σύμφωνα με το άρθρο 313, παράγραφος 3, του γερμανικού αστικού κώδικα, στην πραγματική αξία της επιχειρήσεως, η οποία αντιστοιχεί στην τιμή που διαπραγματεύονταν τα συμβαλλόμενα μέρη πριν δοθεί η υπόσχεση.

52 Αντίθετα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, η Γερμανική Κυβέρνηση επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας δηλώνοντας, στην από 27 Φεβρουαρίου 2001 ανακοίνωσή της, ότι «[συντάσσεται] με τις εξηγήσεις της [προσφεύγουσας] που περιλαμβάνονται στις παρατηρήσεις της σχετικά με την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως».

53 Με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 82), η Επιτροπή παραδέχεται την πιθανή ύπαρξη της υποσχέσεως ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και το δικαίωμα της προσφεύγουσας να ζητήσει την προσαρμογή της συμβάσεως λόγω αθετήσεως της υποσχέσεως. Περιορίζεται ωστόσο να αρνηθεί ότι ασκούν νομική επιρροή αυτά τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία έλαβε γνώση με τις παρατηρήσεις της προσφεύγουσας της 28ης Αυγούστου 2000 και τα επιβεβαίωσε η Γερμανική Κυβέρνηση με την ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 27ης Φεβρουαρίου 2001. Το επιχείρημα αυτό της Επιτροπής στερείται κάθε λυσιτέλειας και η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι αιτιολογημένη στο σημείο αυτό.

54 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αβασίμως αμφισβητούν το πρώτον ενώπιον του Πρωτοδικείου τα γεγονότα αυτά, προκειμένου να θεμελιώσουν την προσβαλλόμενη απόφαση. Σύμφωνα με το άρθρο 253 ΕΚ, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να έχει αυτάρκεια, η δε αιτιολογία της δεν μπορεί να προκύπτει από μεταγενέστερα διδόμενες γραπτές ή προφορικές διευκρινίσεις (διάταξη της 4ης Απριλίου 2002, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 75, καθώς και νομολογία που παρατίθεται εκεί).

- 55 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται συναφώς ότι η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, το υποστατό της ενισχύσεως, αφού εξετάσει με επιμέλεια και αμεροληψία εάν, στο προκείμενο πραγματικό και νομικό πλαίσιο, η προσαρμογή της τιμής που ορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1 μπορεί να αναλυθεί ως απόφαση την οποία θα ελάμβανε ένας επιμελής ιδιώτης πιστωτής. Όταν δεν υπάρχει η ανάλυση αυτή, το υποστατό της κρατικής ενισχύσεως δεν αποδεικνύεται και η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται αιτιολογίας. Πρέπει επομένως να ακυρωθεί, χωρίς να είναι αναγκαία η έρευνα των κανόνων του γερμανικού αστικού κώδικα.
- 56 Εξάλλου, η προσφεύγουσα προτείνει, εάν κρίνεται αναγκαία η επαλήθευση των πραγματικών περιστατικών που επικαλείται, αφενός, να ερωτηθεί το BvS και, αφετέρου, να εξεταστεί ως μάρτυρας ο M. Γείβ, καθόσον αυτός συμμετείχε σε όλες τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την ιδιωτικοποίηση.
- 57 Η προσφεύγουσα αρνείται επίσης το επιχείρημα της Επιτροπής που αναπτύσσεται στην αιτιολογική σκέψη 82 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία η μη καταβολή της υποσχεθείσας ενισχύσεως από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, διότι το BvS και το Ομόσπονδο Κράτος της Θουριγγίας είναι διαφορετικά νομικά πρόσωπα. Στο πλαίσιο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, η συμπεριφορά των διαφόρων τοπικών φορέων πρέπει να καταλογίζεται στο οικείο κράτος μέλος ως ενότητας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 1999, T-288/97, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-1871, σκέψη 38). Εν προκειμένω, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας είναι απλώς ο οργανισμός πληρωμής. Η υπόσχεση πληρωμής του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και η μείωση του τιμήματος, στην οποία συναίνεσε το BvS, δεν μπορούν επομένως να καταλογιστούν σε διαφορετικά νομικά πρόσωπα.
- 58 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την παρεμβαίνουσα, αρνείται την εν λόγω επιχειρηματολογία στο σύνολό της.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

59 Όσον αφορά, αφενός, την έλλειψη αιτιολογίας που προβάλλει η προσφεύγουσα ως προς τη μη παράθεση από την Επιτροπή των πραγματικών λόγων που θα θεμελιώναν ότι δεν έλαβε υπόψη, στην προσβαλλόμενη απόφαση, την υπόσχεση για ενίσχυση ύψους 4 εκατομμυρίων DEM του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα. (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-113/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7601, σκέψεις 47 και 48, και C-114/00, Συλλογή 2000, σ. I-7657, σκέψεις 62 και 63, απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Φεβρουαρίου 2002, T-323/99, INMA και Itainvest κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-545, σκέψη 55).

60 Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λαμβάνει θέση επί όλων των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι και αρκεί να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν αποφασιστική σημασία ενόψει της οικονομίας της αποφάσεως (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675, σκέψη 31, της 13ης Ιουνίου 2000, T-204/97, EPAC κατά Επιτροπής, και T-270/97, Συλλογή 2000, σ. II-2267, σκέψη 35).

61 Για τους σκοπούς της έρευνας της απαιτήσεως περί αιτιολογήσεως εντός του παρόντος πλαισίου, επιβάλλεται να διευκρινιστεί ότι η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων κινείται κατά του κράτους μέλους που ευθύνεται για τη χορήγηση της ενισχύσεως και οι ενδιαφερόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 88,

παράγραφος 3, ΕΚ, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο δικαιούχος της ενισχύσεως, δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ίδιοι κατ' αντιπαράθεση συζήτηση με την Επιτροπή, όπως αυτή που γίνεται με το εν λόγω κράτος μέλος (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 29, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 Ρ και C-75/00 Ρ, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψεις 81 και 82).

- 62 Εν προκειμένω, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν προέβαλε κατά τη διοικητική διαδικασία, αντίθετα με όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, ότι η μείωση του τιμήματος από το BvS σκόπευε να αντισταθμίσει το γεγονός ότι το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας δεν τήρησε την υπόσχεση που έδωσε στην προσφεύγουσα για ενίσχυση στην επένδυση ποσού 4 εκατομμυρίων DEM. Κατά τη διοικητική διαδικασία, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προέβαλε μόνον ότι η μείωση του τιμήματος απέβλεπε στο να αποφευχθεί να τεθεί υπό εκκαθάριση η προσφεύγουσα.
- 63 Μολονότι αληθεύει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με την ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 27ης Φεβρουαρίου 2001, ανέφερε ότι «[συμφωνεί] με το περιεχόμενο των λεπτομερειών που εκθέτει στις παρατηρήσεις της η προσφεύγουσα όσον αφορά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως», πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι η δήλωση αυτή περιλαμβάνεται στο εισαγωγικό μέρος της εν λόγω ανακοινώσεως που αφορά την εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ. Εν πάση περιπτώσει, παραμένει το γεγονός ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν αναφέρει ρητά την ισχυριζόμενη υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας προς την προσφεύγουσα για να δικαιολογήσει τη μείωση του τιμήματος στην οποία συναίνεσε το BvS.
- 64 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να απαιτείται να είναι τόσο εξαντλητική η αιτιολογία της Επιτροπής για την απόρριψη του επιχειρήματος που βασίζεται στο δικαίωμα προσαρμογής της asset-deal 1, το οποίο επικαλέσθηκε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία, όσο είχε το δικαίωμα να αναμένει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από την Επιτροπή όταν αυτή απέρριψε τα επιχειρήματά της.

65 Εν προκειμένω, η Επιτροπή απάντησε στο επιχείρημα που προέβαλε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία, το οποίο βασίζεται στην προσαρμογή της asset-deal 1 λόγω της αθετήσεως από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας της υποσχέσεως ενισχύσεως.

66 Πράγματι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 82 της προσβαλλόμενης αποφάσεως:

«[Η προσφεύγουσα] όρισε ότι η παραίτηση από την απαίτηση εκ μέρους της BvS δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, αλλά προσαρμογή μιας σύμβασης ιδιωτικοποίησης, επειδή το Ομόσπονδο Κράτος της Θουριγγίας χορήγησε λιγότερες επενδυτικές επιχορηγήσεις από αυτές που είχαν συμφωνηθεί επ' ευκαιρία της ιδιωτικοποίησης των τριών πρώτων γραμμών παραγωγής. Όμως η Επιτροπή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να δεχθεί αυτό το επιχείρημα, επειδή το BvS και το Ομόσπονδο Κράτος της Θουριγγίας είναι διαφορετικά νομικά πρόσωπα. Τα δικαιώματα που θα μπορούσε ενδεχομένως να διεκδικήσει [η προσφεύγουσα] έναντι του Ομόσπονδου Κράτους της Θουριγγίας και της BvS πρέπει να εξεταστούν χωριστά μεταξύ τους.»

67 Αυτή η αιτιολογία της Επιτροπής επέτρεψε στην προσφεύγουσα, ως ενδιαφερόμενη, να κατανοήσει τον δικαιολογητικό λόγο της απορρίψεως του επιχειρηματός της, του οποίου εξάλλου την ορθότητα αμφισβητεί και επί του οποίου το Πρωτοδικείο είναι σε θέση να ασκήσει τον έλεγχο νομιμότητας.

68 Κατά συνέπεια πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση περί ελλείψεως αιτιολογίας στο σημείο αυτό της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

69 Όσον αφορά, αφετέρου, τη βασιμότητα της εκτιμήσεως της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 82 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, αντίθετα με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή δεν παραδέχθηκε ότι το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας είχε

υποσχεθεί στην προσφεύγουσα ενίσχυση για επενδύσεις ύψους 4 εκατομμυρίων DEM. Η Επιτροπή περιορίστηκε απλώς να αντιμετωπίσει την περίπτωση κατά την οποία η προσφεύγουσα θα απαιτούσε την αναγνώριση δικαιωμάτων αυτής της φύσεως έναντι του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι αυτή αναφέρεται σε «δικαιώματα [τα οποία η προσφεύγουσα] θα μπορούσε ενδεχομένως να διεκδικήσει από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας».

70 Έτσι, ακόμη και εάν υποθεθεί ότι η προσφεύγουσα μπορούσε να προβάλλει αυτά τα δικαιώματα, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η επιχειρηματολογία της δεν ασκούσε επιρροή, εφόσον το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας και το BvS είναι διαφορετικά νομικά πρόσωπα.

71 Είναι αληθές ότι η απαγόρευση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ αφορά το σύνολο των ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη ή μέσω κρατικών πόρων, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ ενισχύσεων χορηγουμένων απευθείας από το κράτος ή από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς που ιδρύονται ή συστήνονται για τη διαχείριση των ενισχύσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 1977, 78/76, Steinike & Weinlig, Συλλογή 1977, σ. 595, σκέψη 21, και απόφαση Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 38).

72 Ωστόσο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, από αυτό και μόνον, ότι η χορήγηση από το BvS της μείωσης του τιμήματος επιδίωκε να αντισταθμίσει τη μη καταβολή, από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, της ισχυριζόμενης ενισχύσεως στις επενδύσεις.

73 Επιβάλλεται ευθύς εξ αρχής η διαπίστωση ότι η ισχυριζόμενη αυτή ενίσχυση για επενδύσεις του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας δεν είναι από τα μέτρα που γνωστοποίησε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην Επιτροπή την 1η Δεκεμβρίου 1998, μεταξύ των οποίων περιλαμβανόταν η μείωση του τιμήματος.

- 74 Εξάλλου, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά την προσφεύγουσα, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, της είχε υποσχεθεί, το 1994, την καταβολή ενισχύσεως για επενδύσεις, που καλυπτόταν από το 23ο σχέδιο-πλαίσιο του έργου κοινής ωφελείας «Βελτίωση της περιφερειακής οικονομικής δομής», δηλαδή ένα καθεστώς ενισχύσεων για επενδύσεις στην περιφέρεια.
- 75 Πάντως, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή στα υπομνήματά της, η μείωση του τιμήματος δεν εμπίπτει σε αυτό το ειδικό καθεστώς ενισχύσεων και δεν θα μπορούσε επομένως να εκτιμηθεί από την Επιτροπή σε συνάρτηση με τις διατάξεις του καθεστώτος αυτού. Πράγματι, η απαλλαγή χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα από το BvS, ομοσπονδιακό ίδρυμα καταπιστευτικής διαχείρισεως, για να τη βοηθήσει να αντεπεξέλθει στις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπιζε και για να ανακτήσει τη βιωσιμότητά της και όχι για να στηρίξει την περιφερειακή οικονομία του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας, πράγμα που αποτελούσε στόχο του 23ου σχεδίου-πλαισίου.
- 76 Η χορήγηση της ισχυριζόμενης ενισχύσεως για επενδύσεις εμπίπτει, εξάλλου, στις αρμοδιότητες του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και όχι στις αρμοδιότητες του BvS, όπως φαίνεται από το γεγονός, το οποίο παραδέχθηκε η προσφεύγουσα κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, ότι το εν λόγω ομόσπονδο κράτος θα έπρεπε να χορηγήσει την ενίσχυση αυτή από δικούς του πόρους.
- 77 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή πλανήθηκε περί το δίκαιο απορρίπτοντας το επιχείρημα που βασίστηκε στο δικαίωμα προσαρμογής της asset-deal 1 διότι το BvS και το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας ήταν διαφορετικά νομικά πρόσωπα, αν και το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας είχε υποσχεθεί στην πραγματικότητα την εν λόγω ενίσχυση για επενδύσεις στην προσφεύγουσα.
- 78 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε επαρκώς με τα υπομνήματά της ότι το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας είχε πράγματι υποσχεθεί να της χορηγήσει ενίσχυση για επενδύσεις ύψους 4 εκατομμυρίων DEM.

79 Αν και η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στην εκτίμηση αυτή προκειμένου να απορρίψει το επιχείρημα της προσφεύγουσας που βασίζεται στο δικαίωμά της προσαρμογής της asset-deal 1, το Πρωτοδικείο ζήτησε, βάσει των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, να προσκομιστούν διάφορα έγγραφα τα οποία, ενδεχομένως, αναφέρονται στην υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας. Έτσι, η προσφεύγουσα διαβίβασε στο Δικαστήριο, πρώτον, το έγγραφο του ΒνS της 18ης Φεβρουαρίου 1998, με το οποίο της γνωστοποιήθηκαν τα ουσιώδη στοιχεία της συντονισμένης ενέργειας μεταξύ του ΒνS, του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και του ιδιώτη επενδυτή, το έγγραφό της, της 19ης Φεβρουαρίου 1998, προς το ΒνS καθώς και τη σύμβαση της 19ης Φεβρουαρίου 1999 για τη μείωση του τιμήματος. Η προσφεύγουσα αναφέρθηκε σε αυτήν την ανταλλαγή εγγράφων στις παρατηρήσεις που υπέβαλε στην Επιτροπή κατά την έναρξη της διοικητικής διαδικασίας της 28ης Αυγούστου 2000.

80 Ωστόσο, αν και τα έγγραφα αυτά αφορούν ακριβώς τη χορήγηση στην προσφεύγουσα της μειώσεως του τιμήματος, σε κανένα από αυτά δεν αναφέρεται η υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας ύψους 4 εκατομμυρίων DEM.

81 Η προσφεύγουσα προσκόμισε στη συνέχεια μια αίτηση επιδοτήσεως —που αναφέρεται στο δικόγραφο της προσφυγής— την οποία είχε υποβάλει προς το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας με έγγραφο της 5ης Φεβρουαρίου 2001. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, «στο πλαίσιο των συζητήσεων περί ιδιωτικοποιήσεως, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας υποσχέθηκε να υποστηρίξει το σχέδιο με επιδοτήσεις για επενδύσεις σε ποσοστό 43 % (27 % + 16 % [εάν ο επενδυτής ήταν] ΜΜΕ) = 10,75 εκατομμύρια DEM, [...], από τα οποία τελικά εγκρίθηκαν μόνο 6,75 εκατομμύρια, διότι, στο ενδιάμεσο, ο κοινοτικός ορισμός των ΜΜΕ είχε αλλάξει, εις βάρος [της προσφεύγουσας], κατά τρόπον ώστε το ομόσπονδο κράτος δεν ήταν σε θέση να τηρήσει τα υποσχεθέντα». Δεν πρέπει να θεωρηθεί ωστόσο ότι το έγγραφο αυτό της προσφεύγουσας αποδεικνύει επαρκώς κατά νόμο την ύπαρξη της υποσχέσεως ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας ύψους 4 εκατομμυρίων DEM που θα δικαιολογούσε τη συναίνεση του ΒνS στην ισόποση μείωση του τιμήματος. Πράγματι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η ισχυριζόμενη υπόσχεση επιδοτήσεως ποσοστού 16 %, στην οποία αναφέρεται η προσφεύγουσα με το έγγραφο αυτό, είναι η επίμαχη υπόσχεση ενισχύσεως των 4 εκατομμυρίων DEM, το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας, όπως ομολογεί μάλιστα η ίδια η προσφεύγουσα, ανακάλεσε την υπόσχεσή του.

- 82 Το Πρωτοδικείο ζήτησε επίσης από την προσφεύγουσα, η οποία είχε εξάλλου διαβεβαιώσει ότι η μείωση του τιμήματος αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για τη σύναψη της asset-deal 1, να προσκομίσει τη σύμβαση αυτή. Από κανένα στοιχείο της asset-deal 1 δεν συνάγεται ότι η εν λόγω μείωση δικαιολογείται από την υποτιθέμενη μη τηρηθείσα υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας.
- 83 Τέλος, η προσφεύγουσα διαβίβασε, κατόπιν αιτήματος του Πρωτοδικείου, αντίγραφο επιστολής της 15ης Αυγούστου 1996 —για την οποία γίνεται μνεία στις παρατηρήσεις της προς την Επιτροπή της 28ης Αυγούστου 2000— την οποία της απηύθυνε το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας και όπου το εν λόγω κράτος αναφέρει τη χορήγηση επιδοτήσεως 4 680 000 DEM (2 392 846 ευρώ), στην οποία η προσφεύγουσα, με δική της πρωτοβουλία, επισύναψε αντίγραφο της αποφάσεως χορηγήσεως επιδοτήσεως της 19ης Αυγούστου 1996 του ομόσπονδου κράτος της Θουριγγίας. Ωστόσο, ερωτηθείσα για το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών κατά τη δημόσια συνεδρίαση, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι η ενίσχυση που αναφέρεται στις ανταλλαγείσες επιστολές δεν είναι η υπόσχεση ενισχύσεως των 4 εκατομμυρίων DEM, την οποία υποτίθεται ότι δεσμεύθηκε να χορηγήσει στην προσφεύγουσα το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας στο πλαίσιο της εν λόγω ιδιωτικοποιήσεως.
- 84 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι ο καθορισμός της τιμής πωλήσεως των τριών πρώτων αλυσίδων παραγωγής στα 5,8 εκατομμύρια DEM δικαιολογείται από την υποτιθέμενη υπόσχεση ενισχύσεως για επενδύσεις εκ μέρους του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας, ύψους 4 εκατομμυρίων DEM. Η προσφεύγουσα παραδέχθηκε εξάλλου, κατά τη δημόσια συνεδρίαση, ότι δεν διέθετε έγγραφο που να βεβαιώνει επίσημα την ύπαρξη της υποσχέσεως ενισχύσεως εκ μέρους του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας.
- 85 Το Πρωτοδικείο, το οποίο εκτιμά ότι έχει αρκούντως διαφωτιστεί με τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που έλαβε κατ' εφαρμογή του άρθρου 64 του Κανονισμού Διαδικασίας, θεωρεί ότι δεν συντρέχει λόγος να γίνει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας να απευθυνθούν ερωτήσεις προς το BvS ή να εξετασθεί ως μάρτυρας ο M. Geiß (βλ. σκέψη 56 ανωτέρω).

- 86 Υπό τις περιστάσεις αυτές, εφόσον δεν αποδεικνύεται η μείζων πρόταση της συλλογιστικής της προσφεύγουσας σχετικά με την ύπαρξη της υποσχέσεως ενισχύσεως για επενδύσεις, παρέλκει η εξέταση των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας σχετικά με την έννοια της προσαρμογής των συμβάσεων λόγω εκλείψεως της νόμιμης βάσεώς τους και ο καθορισμός του εάν η υποτιθέμενη υπόσχεση ενισχύσεως καλυπτόταν από το 23ο σχέδιο-πλαίσιο.
- 87 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η αιτίαση αυτή που στηρίζεται στο δικαίωμα προσαρμογής της asset-deal 1 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Όσον αφορά την προβαλλόμενη ως εσφαλμένη εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 88 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή ερμήνευσε το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή υπερβολικά στενά. Η Επιτροπή θα έπρεπε, πράγματι, να εκτιμήσει τη μείωση του τιμήματος από την οπτική γωνία μιας ιδιωτικής εταιρίας χαρτοφυλακίου ή ενός ιδιωτικού ομίλου επιχειρήσεων, που κινούνται βάσει μακροπρόθεσμων προοπτικών αποδοτικότητας και βάσει της αξιοπιστίας της εικόνας τους (διάταξη της 4ης Απριλίου 2002, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 65).
- 89 Ειδικότερα, εφαρμόζοντας το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη της την υπόσχεση ενισχύσεως του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας που δόθηκε το 1994 και να συμπεράνει ότι η μείωση του τιμήματος αποτελούσε τον τρόπο

εφαρμογής προκειμένου να τηρηθεί η υπόσχεση αυτή και δεν συνεπαγόταν, εξ αυτού και μόνον, καμία απώλεια. Εξάλλου, αποσοβώντας με το μέτρο αυτό την αφερεγγυότητα και τη θέση υπό εκκαθάριση της προσφεύγουσας, αποσοβείται και η απώλεια των ενισχύσεων που της είχαν χορηγηθεί προγενέστερα.

- 90 Η προσφεύγουσα προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι απέρριψε με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 67 έως 85), την επιχειρηματολογία που προέβαλε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, σύμφωνα με την οποία, από την οπτική γωνία του ιδιώτη πιστωτή, η μερική παραίτηση από την καταβολή της τιμής που ορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1 ήταν προτιμητέα, προκειμένου να καταστεί εφικτή η μεταβίβαση της 4ης αλυσίδας παραγωγής στο πλαίσιο της asset-deal 2. Στην περίπτωση της μεταβιβάσεως αυτής, ακόμη και στην περίπτωση θέσης υπό εκκαθάριση της προσφεύγουσας, η Επιτροπή όχι μόνον υποκατέστησε με τη δική της εκτίμηση εκείνη του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, αλλά επίσης υπερέβη τον λογικό τρόπο σκέψεως ενός ιδιώτη επενδυτή.
- 91 Εξάλλου, η προσβαλλόμενη απόφαση αιτιολογείται ανεπαρκώς στον βαθμό που δεν αναφέρει την έκθεση πραγματογνωμοσύνης του BvS, της 30ής Μαΐου 2000, η οποία ήταν συνημμένη στην ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προς την Επιτροπή της 3ης Ιουλίου 2000. Η Επιτροπή θα έπρεπε, πράγματι, να υπογραμμίσει τους λόγους για τους οποίους δεν έλαβε υπόψη της την πραγματογνωμοσύνη αυτή, που εξηγούσε το γιατί η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι η μείωση του τιμήματος είναι σύμφωνη με τη συμπεριφορά του ιδιώτη επενδυτή.
- 92 Η Επιτροπή αντιλέγει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 78, 79 και 83) αναφέρεται στο κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή και όχι στο κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που επικαλείται η προσφεύγουσα. Επομένως, η σχετική επιχειρηματολογία δεν ασκεί επιρροή και τα σχετικά με το κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή επιχειρήματα είναι अपαράδεκτα διότι δεν έγινε επίκλησή τους στο δικόγραφο της προσφυγής.

93 Η Επιτροπή αρνείται ότι εφάρμοσε το κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή υπερβολικά στενά. Κατόπιν της υποδείξεως εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι η προσφεύγουσα βρισκόταν σε κατάσταση παύσης πληρωμών και αφερεγγυότητας, ένας ιδιώτης πιστωτής θα προσπαθούσε να ανακτήσει τις απαιτήσεις του. Πάντως, κατά τους υπολογισμούς της Επιτροπής θα ήταν λιγότερο επαχθές για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να μη χορηγήσει τη μείωση του τιμήματος.

94 Συναφώς, οι τρεις λόγοι από τους οποίους συνάγεται το συμπέρασμα ότι το BvS δεν ενήργησε ως ιδιώτης πιστωτής εκτίθενται λεπτομερώς στην προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 76 έως 80). Όσον αφορά ειδικότερα την 4η αλυσίδα παραγωγής, αντικείμενο της asset-deal 2, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ποτέ δεν θεώρησε ότι η αλυσίδα αυτή θα μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να πωληθεί στην προσφεύγουσα. Η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίχθηκε στην υπόθεση ότι αυτή η αλυσίδα παραγωγής θα μπορούσε να πωληθεί σε τρίτον, μαζί με τις άλλες εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας, σε περίπτωση εκκαθαρίσεώς της. Εξάλλου, από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι η asset-deal 2 δεν θα είχε συναφθεί χωρίς τη μείωση της τιμής εφόσον ήδη η τιμή των 50 000 DEM που καθορίστηκε στη σύμβαση αυτή αποτελούσε στην πράξη δωρεά. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν εξηγεί σε ποιο σημείο εμφιλοχώρησε το σφάλμα το οποίο υποτίθεται ότι διέπραξε η Επιτροπή στους υπολογισμούς της.

95 Η παρεμβαίνουσα συντάσσεται με την επιχειρηματολογία της Επιτροπής.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

96 Όσον αφορά, πρώτον, το παραδεκτό των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας σχετικά με το κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας απαγορεύει την προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός εάν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία. Εν προκειμένω, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, που αναπτύσσει στο υπόμνημά της

απαντήσεως, σχετικά με το κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή το οποίο αναφέρει η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, απαντά στο επιχείρημα που προέβαλε προς αντίκρουση η Επιτροπή, σύμφωνα με το οποίο το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που προβάλλεται στο δικόγραφο της προσφυγής δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν αποτελεί επομένως νέο ισχυρισμό, αλλά ανάπτυξη του ισχυρισμού που διαλαμβάνεται στο δικόγραφο της προσφυγής και ο οποίος στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, κατά το μέτρο που η Επιτροπή προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να απορριφθεί, επομένως, η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή.

97 Όσον αφορά, δεύτερον, το βάσιμο της επιχειρηματολογίας αυτής, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εξέταση του ζητήματος εάν ένα μέτρο πληροί το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή ο οποίος ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς συνεπάγεται μια περίπλοκη οικονομική εκτίμηση. Όταν όμως η Επιτροπή εκδίδει πράξη συνεπαγόμενη περίπλοκη οικονομική εκτίμηση, απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως και ο δικαστικός έλεγχος της εν λόγω πράξεως, έστω και αν είναι πλήρης ως προς το θέμα του εάν το μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, περιορίζεται στο αν τηρήθηκαν οι διαδικαστικοί κανόνες και η υποχρέωση αιτιολογήσεως, στο αν υπήρξε νομική πλάνη, στο υποστατό των πραγματικών περιστατικών που ελήφθησαν υπόψη και στο αν συνέτρεξε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών ή κατάχρηση εξουσίας. Ειδικότερα, δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να υποκαταστήσει τον φορέα που έλαβε την απόφαση στην οικονομική του εκτίμηση (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 11ης Ιουλίου 2002, T-152/99, HANSA κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-3049, σκέψεις 125 έως 127 και 129, και της 17ης Οκτωβρίου 2002, T-98/00, Linde κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-3961, σκέψη 40).

98 Εν προκειμένω, προκειμένου να καθοριστεί εάν η μείωση ενός μέρους των χρεών της προσφεύγουσας προς το BvS έχει τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως ενδείκνυται να εφαρμοστεί το κριτήριο που διαλαμβάνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση και το οποίο εξάλλου δεν αμφισβητείται από την προσφεύγουσα, του ιδιώτη πιστωτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

99 Πράγματι, χορηγώντας τη μείωση του τιμήματος, το BvS δεν συμπεριφέρθηκε ως δημόσιος επενδυτής, η παρέμβαση του οποίου πρέπει να συγκριθεί με τη συμπεριφορά ιδιώτη επενδυτή που ακολουθεί διαρθρωτική, σφαιρική ή τμηματική πολιτική και καθοδηγείται από τις προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας

των επενδυμένων κεφαλαίων. Ο κρατικός αυτός οργανισμός έπρεπε πράγματι να συγκριθεί με έναν ιδιώτη πιστωτή, ο οποίος επιδιώκει να ανακτήσει τα ποσά που του οφείλονται από οφειλέτη που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες (βλ., στην κατεύθυνση αυτή, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 1999, C-342/96, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-2459, σκέψη 46 και της 29ης Ιουνίου 1999, C-256/97, DM Transport, Συλλογή 1999, σ. I-3913, σκέψη 24, και απόφαση HAMSA κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 167).

100 Επιβάλλεται να τονισθεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι κατά τη διοικητική διαδικασία η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα αντιμετώπιζε, το 1997, σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Η διατήρηση εκ μέρους του BvS της τιμής αγοράς που είχε συμφωνηθεί στο πλαίσιο της asset-deal 1 θα προκαλούσε, επομένως, κατά τις Γερμανικές αρχές, την εκκαθάριση της προσφεύγουσας και, εξαιτίας αυτού, τη μη εκτέλεση της asset-deal 2. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το τελικό κόστος (1 811 000 ευρώ) της μείωσης του τιμήματος κατά 4 εκατομμύρια DEM θα είχε, κατά την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, περισσότερα πλεονεκτήματα για το BvS από τη διατήρηση αυτούσιας της τιμής αγοράς που είχε ορισθεί στο πλαίσιο της asset-deal 1, από την οποία θα προέκυπταν έξοδα ύψους 2 590 000 DEM (αιτιολογικές σκέψεις 73 έως 75 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

101 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τους λόγους που οδήγησαν την Επιτροπή να απορρίψει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τη θέση που υποστήριξε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά τη διοικητική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία η μείωση κατά 4 εκατομμύρια DEM της τιμής που ορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1 επιδίωκε την ελάφρυνση του οικονομικού βάρους του BvS και ήταν επομένως η πλέον συμφέρουσα οικονομικά λύση.

102 Προβάλλει, συναφώς, στα υπομνήματά της, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε μια μη πραγματική υπόθεση, ότι δηλαδή η asset-deal 2 θα μπορούσε να εκτελεσθεί ακόμη και εάν η ίδια είχε τεθεί υπό εκκαθάριση και βεβαιώνει ότι, εν πάση περιπτώσει, εφόσον η άποψη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στηριζόταν σε ορθολογική οικονομική εκτίμηση, η Επιτροπή δεν έπρεπε να υποκαταστήσει το οικείο κράτος μέλος στην εκτίμησή του.

- 103 Επιβάλλεται, ωστόσο, η διαπίστωση ότι, προς στήριξη της αιτιάσεως αυτής, η προσφεύγουσα περιορίζεται να βεβαιώσει ότι η Επιτροπή υπερέβη την εξουσία ελέγχου που διαθέτει προκειμένου να εξακριβώσει εάν το οικείο κράτος μέλος συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης πιστωτής θεωρώντας ότι «από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η asset-deal 2 θα λειτουργούσε εάν το BvS δεν προέβαινε στην άφεση μέρους του χρέους».
- 104 Πάντως, ο μη θεμελιούμενος αυτός ισχυρισμός δεν αποδεικνύει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως, εκτιμώντας ότι κανένα στοιχείο δεν επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η μείωση του τιμήματος αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την εκτέλεση της asset-deal 2 (αιτιολογικές σκέψεις 76 έως 78 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 105 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται να τονισθεί ότι η Επιτροπή αντιμετώπισε επίσης, στην προσβαλλόμενη απόφαση, την υποθετική περίπτωση στην οποία δεν εκτελείται η asset-deal 2 εάν το BvS απαιτούσε την καταβολή της συνολικής τιμής των τριών πρώτων αλυσίδων παραγωγής που καθορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1. Η Επιτροπή στηρίχθηκε σχετικά σε δύο άλλες εκτιμήσεις που αποδεικνύουν, κατ' αυτήν, ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν μπορούσε να ισχυρισθεί βάσιμα ότι η μείωση του τιμήματος ήταν η πλέον συμφέρουσα οικονομική λύση.
- 106 Κατά πρώτον, η Επιτροπή θεώρησε ότι, εάν υποθεθεί ότι η asset-deal 2 δεν ήταν εφικτό να εκτελεσθεί χωρίς τη μείωση του τιμήματος, τότε δεν αποδείχθηκε ότι το BvS συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης πιστωτής χορηγώντας τη μείωση αυτή (αιτιολογική σκέψη 79 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Συναφώς, εκτίμησε ότι, στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία το BvS δεν χορηγούσε τη μείωση του τιμήματος προκαλώντας έτσι τη θέση υπό εκκαθάριση της προσφεύγουσας, τα έξοδα της τακτοποιήσεως του οικοπέδου στο οποίο βρίσκεται η 4η αλυσίδα παραγωγής δεν θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη, ενώ το αντίθετο έπραξε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο πλαίσιο των οικονομικών της εκτιμήσεων προς στήριξη της απόψεώς της. Η τακτοποίηση αυτή θα ήταν, πράγματι, αναγκαία, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα τεχνολογικό πάρκο. Πάντως, ένας ιδιώτης πιστωτής δεν θα ήταν υποχρεωμένος να υλοποιήσει ένα τέτοιο σχέδιο.

- 107 Όσον αφορά την αναγκαία για την κατασκευή του τεχνολογικού πάρκου τακτοποίηση του οικοπέδου στο οποίο βρισκόταν η 4η αλυσίδα παραγωγής, επιβάλλεται να τονισθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε με τα υπομνήματά της τους ισχυρισμούς της Επιτροπής στο θέμα αυτό. Στο πλαίσιο των απαντήσεων της προς το Πρωτοδικείο, η προσφεύγουσα προέβαλε ωστόσο ότι το BvS υπείχε νόμιμη υποχρέωση να τακτοποιήσει το οικόπεδο και ότι το σχέδιο δημιουργίας τεχνολογικού πάρκου ήταν κατά μεγάλο μέρος επιδοτούμενο.
- 108 Πέραν του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα δεν θεμελίωσε το επιχείρημα αυτό, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι ένας ιδιώτης πιστωτής δεν δεσμεύεται από την υποχρέωση δημιουργίας τεχνολογικού πάρκου. Πράγματι, εφόσον το σχέδιο αυτό δεν συνδέεται με τον στόχο της αναδιαρθρώσεως της προσφεύγουσας, η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε ότι επρόκειτο για υποχρέωση που δεν έχει σχέση με τη συμπεριφορά ιδιώτη πιστωτή, αλλά με την άσκηση προνομίων δημόσιας εξουσίας που εμπίπτει στις κρατικές αρμοδιότητες.
- 109 Η Επιτροπή διαπίστωσε επίσης, συναφώς, ότι οι Γερμανικές αρχές είχαν ορίσει την τιμή πωλήσεως του οικοπέδου αυτού προς την προσφεύγουσα σε 1 047 000 DEM (535 323 ευρώ) στην περίπτωση της μείσεως κατά 4 εκατομμύρια DEM της τιμής που είχε ορισθεί με την asset-deal 1. Αντιθέτως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας το εκτίμησε μόνον 470 000 DEM (240 307 ευρώ) στην περίπτωση που το BvS δεν χορηγούσε τη μείωση του τιμήματος, προκαλώντας έτσι τη θέση υπό εκκαθάριση της προσφεύγουσας. Η Επιτροπή ανέφερε ότι αυτή η μείωση της τιμής πωλήσεως του εν λόγω οικοπέδου δεν αποτέλεσε αντικείμενο εκτενέστερων εξηγήσεων (αιτιολογική σκέψη 79 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 110 Αν και η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την εκτίμηση αυτή της Επιτροπής με τα υπομνήματά της, προβάλλει πάντως, στο πλαίσιο των απαντήσεών της προς το Πρωτοδικείο, ότι η μείωση της τιμής πωλήσεως του οικοπέδου δικαιολογείται από την ανάγκη τακτοποίησής του. Ωστόσο, αν υποθεθεί ότι το BvS ήταν υποχρεωμένο να τακτοποιήσει το οικόπεδο στο οποίο βρίσκεται η 4η αλυσίδα παραγωγής, δεν μπορεί να γίνει δεκτό να υπολογισθεί η τακτοποίηση αυτή κόστους 2 200 000 DEM (1 124 842 ευρώ) ταυτόχρονα με τη μείωση της τιμής πωλήσεως από 1 047 000 DEM σε 470 000 DEM.

- 111 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως μη λαμβάνοντας υπόψη της τα έξοδα τακτοποιήσεως του οικοπέδου στο οποίο βρίσκεται η 4η αλυσίδα παραγωγής κατά τον υπολογισμό του κόστους με το οποίο θα επιβαρυνόταν το ΒνS στην περίπτωση που απαιτούσε την πληρωμή ολοκληρού του τιμήματος που ορίσθηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1.
- 112 Το γεγονός αυτό επιτρέπει, από μόνο του, να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε ότι το κόστος που προκύπτει για το ΒνS από τη χορήγηση της μείωσης του τιμήματος είναι, αντίθετα με τις πληροφορίες που έδωσε για το θέμα αυτό η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ανώτερο από αυτό που θα προέκυπτε στην περίπτωση μη χορηγήσεως της εν λόγω μείωσης.
- 113 Δεύτερον, η Επιτροπή προβάλλει επίσης στην προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80) ότι στο συγκριτικό υπολογισμό των οικονομικών βαρών που θα έφερε το ΒνS, αφενός, στην περίπτωση της χορηγήσεως της μείωσης του τιμήματος και, αφετέρου, στην περίπτωση της καταβολής της αρχικής τιμής που ορίσθηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέλειψε να λάβει υπόψη της την επιδότηση για επενδύσεις ύψους 1 εκατομμυρίου DEM την οποία χορήγησε το ΒνS στο πλαίσιο της asset-deal 2. Πάντως, ο συνυπολογισμός του ποσού αυτού θα επέτρεπε τη διαπίστωση ότι τα έξοδα που βαρύνουν το ΒνS θα ήταν μεγαλύτερα στην περίπτωση που αυτό χορηγούσε την μείωση.
- 114 Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστήριξε, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η επιχορήγηση αυτή του 1 εκατομμυρίου DEM, που προβλέπεται στο άρθρο 5 της asset-deal 2, αποτελούσε κόστος μη δυνάμενο να καλυφθεί («sunk cost»). Πράγματι, κατά την προσφεύγουσα, επειδή η 4η αλυσίδα παραγωγής δεν μπορούσε να λειτουργήσει παρά μόνον κατόπιν αντικαταστάσεως των στοιχείων της με νέα, το ΒνS δεσμεύθηκε να καταβάλει στην προσφεύγουσα τα έξοδα διατηρήσεως του κονδυλίου αυτού μέχρι του ποσού του 1 εκατομμυρίου DEM, τα οποία, λόγω του προορισμού τους, δεν θα επιστρέφονταν και δεν θα αποτελούσαν πτωχευτικές απαιτήσεις.

- 115 Επιβάλλεται ωστόσο η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα περιορίστηκε στον ισχυρισμό, με την απάντησή της στην ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η επιδότηση του 1 εκατομμυρίου DEM που δεσμεύθηκε να χορηγήσει το BvS αποτελούσε κόστος μη δυνάμενο να καλυφθεί χωρίς να προσκομίσει συναφώς αποδεικτικά στοιχεία τα οποία να βρίσκονται στη διάθεση της Επιτροπής κατά τη διοικητική διαδικασία.
- 116 Επιπλέον, το γεγονός αυτό δεν δικαιολογεί την παράλειψη του ποσού της επιδότησεως από τον υπολογισμό του κόστους που προκύπτει για το BvS από την εκτέλεση της asset-deal 2. Πράγματι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η επιδότηση αυτή αποτελεί για το BvS κόστος μη δυνάμενο να καλυφθεί στην περίπτωση εκκαθαρίσεως της προσφεύγουσας και της συνακόλουθης μη εκτελέσεως της asset-deal 2, παραμένει το γεγονός ότι το BvS χορήγησε την επιδότηση αυτή σε συνάρτηση με την εκτέλεση της asset-deal 2. Επομένως, έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του κόστους που προκύπτει για το BvS από την εκτέλεση της asset-deal 2 μετά τη χορήγηση της μειώσεως του τιμήματος.
- 117 Κατά συνέπεια η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα κατά την ανάλυση που παραθέτει στην αιτιολογική σκέψη 80 της προσβαλλόμενης αποφάσεως.
- 118 Στον βαθμό που διαπιστώθηκε προηγουμένως ότι η μείωση του τιμήματος αποτελούσε την επαχθέστερη επιλογή (βλ. σκέψη 112 ανωτέρω), κατά μείζονα λόγο θα συνέβαινε το ίδιο εάν το BvS έπρεπε να χορηγήσει συμπληρωματική επιδότηση 1 εκατομμυρίου DEM.
- 119 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχειρήμα με το οποίο η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η μείωση του τιμήματος μπορούσε να δικαιολογηθεί από τη μέριμνα αποτροπής της απώλειας των ενισχύσεων που της είχαν χορηγηθεί προγενέστερα ενόψει της συνάψεως της asset-deal 1.

- 120 Εξάλλου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, στα υπομνήματά της, ότι η μέριμνα για τη διατήρηση της φερεγγυότητας του BvS και για την προώθηση της δημόσιας εικόνας του ενδέχεται να αποτελούν στοιχεία τα οποία λαμβάνονται λογικά υπόψη από μια ιδιωτική επιχείρηση. Πάντως, η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει υπόψη της την υπόσχεση ενισχύσεως του 1994 του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και να θεωρήσει ότι η μείωση του τιμήματος δεν αποτελεί παρά τρόπο εφαρμογής για την τήρηση της υποσχέσεως αυτής.
- 121 Όμως, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως, θεωρώντας ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να προβάλει δικαίωμα προσαρμογής της asset-deal 1. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θίγεται η φερεγγυότητα του BvS με τη διατήρηση της τιμής πωλήσεως των τριών πρώτων αλυσίδων παραγωγής στο ποσό των 5,8 εκατομμυρίων DEM που ορίσθηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1.
- 122 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι το BvS δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιωτική επιχείρηση που ενεργεί υπό κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς, δεν υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως και δεν εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο αυτό.
- 123 Τρίτον, τέλος, όσον αφορά την ελλιπή αιτιολόγηση της προσβαλλόμενης αποφάσεως στον βαθμό που η Επιτροπή δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους δεν έλαβε υπόψη της την έκθεση πραγματογνωμοσύνης του BvS της 30ής Μαΐου 2000, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, στην αιτιολογία της, η Επιτροπή μπορούσε να περιοριστεί να εκθέσει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν αποφασιστική σημασία για την οικονομία της αποφάσεως (βλ. σκέψη 60 ανωτέρω).
- 124 Πάντως, η πραγματογνωμοσύνη αυτή που καταρτίσθηκε δύο χρόνια μετά τη χορήγηση της μείωσης του τιμήματος επισημαίνει τα ακόλουθα:

«Από οικονομική άποψη, η καλύτερη λύση, τόσο για το BvS όσο και για [την προσφεύγουσα], θα ήταν να κατορθώσει αυτή, όπως προτίθεται, να βρει επενδυτή

το 2000, ο οποίος να έχει τη δυνατότητα να θέσει στη διάθεσή της κεφάλαιο 3 850 000 DEM, και να αποσβεσθεί η απαίτηση του BvS καταβολής του τιμήματος αγοράς ύψους 5 800 000 DEM με την καταβολή των 1 800 000 DEM πλέον τόκων.»

125 Η πραγματογνωμοσύνη αυτή εξαρτούσε επομένως τη συνέχιση της δραστηριότητας της προσφεύγουσας όχι μόνο από τη μείωση του τιμήματος, αλλά και από τη νέα εισφορά επενδυτή ποσού 3 850 000 DEM. Πάντως, το σχέδιο αναδιαρθρώσεως του 1998 προέβλεπε την αναγκαιότητα της εισφοράς αυτής. Δεν αμφισβητείται ωστόσο ότι δεν κατέστη εφικτό να βρεθεί κανένας νέος επενδυτής (αιτιολογική σκέψη 95 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

126 Επιπλέον, στην ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 27ης Φεβρουαρίου 2001, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επισήμανε ότι η πραγματογνωμοσύνη του BvS της 30ής Μαΐου 2000 αποτελούσε μόνο μια πρώτη προσέγγιση η οποία δεν ελάμβανε υπόψη, προκειμένου να προσαρμόσει το σχέδιο αναδιαρθρώσεως του 1998, ορισμένα τρίμηνα υφέσεως των ετών 1998 και 1999.

127 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι η πραγματογνωμοσύνη αυτή δεν αποτελούσε κρίσιμο πραγματικό περιστατικό στο οποίο έπρεπε να αναφερθεί με την προσβαλλόμενη απόφαση. Η προσβαλλόμενη απόφαση δεν στερείται, επομένως, ως προς αυτό, επαρκούς αιτιολογίας.

128 Κατόπιν των ανωτέρω, η αιτίαση αυτή πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Όσον αφορά τον προβαλλόμενο ως εσφαλμένο καθορισμό του ύψους της ενισχύσεως

129 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι η Επιτροπή καθόρισε εσφαλμένα το ύψος της ενισχύσεως που υπόκειται σε υποχρέωση αναζήτησεως δυνάμει του άρθρου 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Η Επιτροπή, πράγματι, παρέλειψε να

αποδείξει ότι η ενίσχυση αυτή ανερχόταν σε 4 εκατομμύρια DEM. Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορηγούνται «από κρατικούς πόρους», το ποσό της ενισχύσεως που κρίθηκε ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά ισούται με το ποσό της απώλειας εσόδων που υπέστη το BvS χορηγώντας τη μείωση του τιμήματος.

130 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι η προσφεύγουσα θα ετίθετο υπό εκκαθάριση εάν το BvS απαιτούσε την καταβολή της τιμής που είχε ορισθεί στο πλαίσιο της asset-deal 1. Υποθέτει, ωστόσο, ότι, στην περίπτωση αυτή, η asset-deal 2 θα εφαρμοζόταν εν πάση περιπτώσει, γεγονός απίθανο κατά την άποψη της προσφεύγουσας. Η Επιτροπή δεν έλαβε επομένως υπόψη της για τον καθορισμό του ύψους της επίμαχης ενισχύσεως τις επιπλέον απώλειες που προέκυψαν για το BvS από τη μη εφαρμογή της δεύτερης αυτής συμβάσεως. Εξάλλου, κατά τον υπολογισμό που παρατίθεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, η απώλεια εσόδων του BvS, σε περίπτωση εκκαθαρίσεως της προσφεύγουσας, θα ισούνταν μόνο με το ποσό που θα είχε παραχωρηθεί στους πτωχευτικούς πιστωτές και όχι με 4 εκατομμύρια DEM. Η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί διότι η Επιτροπή υπολόγισε το ποσό της εν λόγω ενισχύσεως σε αριθμό που έρχεται σε αντίθεση με τις δικές της διαπιστώσεις.

131 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την παρεμβαίνουσα, αμφισβητεί την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας.

132 Το Πρωτοδικείο υποστηρίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, ο σκοπός που επιδιώκει η Επιτροπή, όταν απαιτεί την επιστροφή της παράνομης ενισχύσεως, είναι να χάσει ο λαβών την ενίσχυση το πλεονέκτημα το οποίο απολάμβανε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και να επανέλθουν τα πράγματα στην προ της καταβολής κατάσταση (βλ., σε αυτή την κατεύθυνση, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 66, και της 4ης Απριλίου 1995, C-348/93, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1995, σ. I-673, σκέψη 27). Όμως, ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να εξαρτάται από τη μορφή υπό την οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουνίου 1993, C-183/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1993, σ. I-3131, σκέψη 16).

133 Έχει εξάλλου κριθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 310/85, *Deufil* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 901) ότι η κατάργηση μιας παράνομης ενισχύσεως μέσω της αναζήτησής της αποτελεί τη λογική συνέπεια της διαπιστώσεως του παράνομου χαρακτήρα της. Κατά συνέπεια, η αναζήτηση μιας παρανόμως χορηγηθείσας κρατικής ενισχύσεως, με σκοπό την αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως, δεν μπορεί, καταρχήν, να θεωρηθεί ως μέτρο δυσανάλογο προς τους στόχους των διατάξεων της Συνθήκης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, *Βέλγιο κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα, σκέψη 66).

134 Στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της προσβαλλόμενης αποφάσεως επισημαίνονται τα εξής:

«Η Γερμανία λαμβάνει όλα τα μέτρα που επιβάλλονται για να ανακτήσει από το δικαιούχο την παράνομη ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1.»

135 Προκειμένου, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, για παράνομη ενίσχυση που χορηγήθηκε υπό τη μορφή μείωσης του τιμήματος που ορίστηκε στο πλαίσιο συμβάσεως πωλήσεως, δεν είναι ορθό να υποστηριχθεί, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, ότι το ποσό της επιστρεπτέας ενισχύσεως είναι κατώτερο του ποσού της μείωσης αυτής.

136 Πράγματι, κατά τους όρους της *asset-deal* 1, η τιμή για την πώληση από το BvS των τριών πρώτων αλυσίδων παραγωγής ανερχόταν σε 5,8 εκατομμύρια DEM. Με τη χορήγηση της μείωσης του τιμήματος η προσφεύγουσα έτυχε οικονομικού οφέλους 4 εκατομμυρίων DEM, του οποίου δεν έτυχαν οι ανταγωνιστές της.

- 137 Συναφώς, δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι, από πλευράς ιδιώτη πιστωτή, το συστατικό στοιχείο της κρατικής ενισχύσεως είναι κατώτερο του ποσού της μείωσης του τιμήματος και ότι η καταβολή ολοκλήρου του τιμήματος που ορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1 θα συνεπαγόταν πρόσθετες απώλειες για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εφόσον είχε προγενέστερα κριθεί ότι ο πιστωτής αυτός, ενεργώντας υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς, δεν θα είχε χορηγήσει την εν λόγω μείωση (βλ. σκέψη 122 ανωτέρω).
- 138 Η προσφεύγουσα θεωρεί, εν πάση περιπτώσει, ότι η απώλεια που υπέστη η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν ανέρχεται σε 4 εκατομμύρια DEM, αλλά αποτελείται από το ποσό που θα είχε παραχωρηθεί στους πτωχευτικούς πιστωτές στο πλαίσιο της εκκαθάρισεως που θα μεσολαβούσε εάν το BvS δεν χορηγούσε τη μείωση του τιμήματος.
- 139 Πάντως, επειδή στόχος της ανακτήσεως της ενισχύσεως που χορηγήθηκε παράνομα είναι η αποκατάσταση της προ της καταβολής της παρανόμου ενισχύσεως καταστάσεως, η Επιτροπή βασίμως διέταξε την ανάκτηση της εν λόγω ενισχύσεως. Πράγματι, απαιτώντας από την προσφεύγουσα την επιστροφή του ποσού από την πληρωμή του οποίου απαλλάχθηκε, γεγονός που ενδεχομένως θα επέφερε την εκκαθάρισή της, θα την έφερνε στην κατάσταση που θα υπήρχε αν δεν είχε χορηγηθεί η μείωση του τιμήματος, δηλαδή, κατά την προσφεύγουσα, στη θέση της υπό εκκαθάριση. Εναπόκειται, συναφώς, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να εξασφαλίσει, αν η προσφεύγουσα όντως τεθεί υπό εκκαθάριση, σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτό από την εθνική νομοθεσία, την ανάκτηση της εν λόγω ενισχύσεως χωρίς η θέση της υπό εκκαθάριση να έρχεται σε αντίθεση με την εκτέλεση της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1986, 52/84, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1986, σ. 89, σκέψεις 16 και 17).
- 140 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η αιτίαση αυτή καθώς και ο πρώτος λόγος στο σύνολό του πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ και στην ελλιπή αιτιολογία

Επιχειρήματα των διαδίκων

141 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει, κατά πρώτον, ότι η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη της τη διάρθρωση της αγοράς κατά την έρευνα της αναλογικότητας της ενισχύσεως βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1999, T-123/97, Salomon κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-2925, σκέψη 79, και της 30ής Ιανουαρίου 2002, T-35/99, Keller και Keller Meccanica κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-261, σκέψη 88). Η προσφεύγουσα στηρίζεται, συναφώς, στις κατευθυντήριες γραμμές για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων. Στις κατευθυντήριες αυτές γραμμές αναφέρεται, ενδεικτικά, η περίπτωση κατά την οποία η εξαφάνιση επιχειρήσεων θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να ελέγχει αν η χορήγηση της ενισχύσεως δεν συνοδεύεται από την παράβαση άλλων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, όπως του άρθρου 82 ΕΚ και του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ 1990, L 257, σ. 13) (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 78, της 3ης Μαΐου 2001, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, C-204/97, Συλλογή 2001, σ. I-3175, σκέψεις 41 επ., και του Πρωτοδικείου της 31ης Ιανουαρίου 2001, T-156/98, RJB Mining κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-337, σκέψεις 112 επ.

142 Εν προκειμένω, η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως μη λαμβάνοντας υπόψη της, μεταξύ όλων των στοιχείων που στάθμισε προκειμένου να εκτιμήσει την αναλογικότητα της ενισχύσεως βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, το γεγονός ότι, σε περίπτωση εξαφάνισεως της προσφεύγουσας, ο όμιλος Schott Glas θα αποκτούσε δεσπόζουσα θέση ή θα την ενίσχυε σε ορισμένους τομείς της υαλοργίας.

143 Η προσφεύγουσα προσάπτει ειδικότερα στην Επιτροπή ότι αγνόησε τις εξηγήσεις της σχετικά με τη διάρθρωση της αγοράς και δεν έλεγξε αν η εξαφάνισή της

μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός στενού oligοπωλίου όπως κατέδειξε η Γερμανική κυβέρνηση με την ανακοίνωση της 20ής Νοεμβρίου 2000. Επαναλαμβάνει ορισμένους αριθμούς σχετικά με τα μερίδια της αγοράς που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση αυτή και αναφέρει ότι δεν επιβεβαιώθηκε η αμφισβήτησή τους εκ μέρους της παρεμβαίνουσας, ενώ αυτή είναι η σημαντικότερη επιχείρηση του τομέα. Η παρεμβαίνουσα δεν ανασκεύασε το επιχείρημα ότι υπάρχει αγορά ακατέργαστου υλικού οπτικού γυαλιού, εντός της οποίας αυτή θα βρισκόταν σε οιοσδήποτε μονοπωλιακή θέση εάν εξαφανιζόταν η προσφεύγουσα.

144 Τέλος, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη στον βαθμό που δεν επιτρέπει να καθορισθεί εάν η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, κατά την εκτίμηση της μείωσης του τιμήματος δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, την τροποποίηση της διαρθρώσεως της αγοράς λόγω της εξαφανίσεως της προσφεύγουσας στην περίπτωση κατά την οποία διατηρούνταν ακέραια η τιμή πώλησεως.

145 Δεύτερον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι στήριξε, δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ την εκτίμησή της σε ανακριβή πραγματικά περιστατικά, δηλαδή στο σχέδιο αναδιαρθρώσεως που της διαβιβάσθηκε την 1η Δεκεμβρίου 1998. Πράγματι, το σχέδιο αυτό είναι ασυμβίβαστο με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως της προσφεύγουσας κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, στις 12 Ιουνίου 2001, γεγονός καθοριστικό εν προκειμένω (απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Ιουνίου 2001, T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1523, σκέψη 93). Συναφώς, η Επιτροπή διαβεβαίωσε τις γερμανικές αρχές ότι θα τους παρείχε πληροφορίες πριν την έκδοση τελικής αποφάσεως, προκειμένου αυτές να μπορέσουν να της διαβιβάσουν το νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως το οποίο της είχαν προτείνει να της διαβιβάσουν με την ανακοίνωση της 27ης Φεβρουαρίου 2001. Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή δεν έπρεπε να στηρίξει την προσβαλλόμενη απόφαση στο σχέδιο αναδιαρθρώσεως του 1998.

146 Τέλος, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη, στον βαθμό που δεν κάνει μνεία της πραγματογνωμοσύνης Arnold που καταρτίστηκε με πρωτοβουλία του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας και επισυνάφθηκε στην ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προς την Επιτροπή

της 27ης Φεβρουαρίου 2001. Πρόκειται για το μοναδικό έγγραφο του διοικητικού φακέλου που περιείχε συστηματική ανάλυση της οικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας. Θα μπορούσε να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα τελούσε υπό εξυγίανση το 2000. Πάντως, με την προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 96 και 97), η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, σε πλήρη αντίθεση με την πραγματογνωμοσύνη αυτή, ότι το σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν πέτυχε να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα της προσφεύγουσας. Η πραγματογνωμοσύνη Pfizenmayer της 10ης Δεκεμβρίου 2001 θα ανέτρεπε εν τω μεταξύ την εκτίμηση αυτή της Επιτροπής.

- 147 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από την παρεμβαίνουσα, αντικρούει την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 148 Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως στον τομέα του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21 Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 56, και της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 36). Ο ασκούμενος από τον κοινοτικό δικαστή έλεγχος πρέπει να περιορίζεται στην εξακρίβωση της τηρήσεως των κανόνων διαδικασίας και αιτιολογήσεως, καθώς και του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, της ελλείψεως προδήλου σφάλματος εκτιμήσεως και καταχρήσεως εξουσίας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, T-266/94, Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 170). Ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορεί να υποκαταστήσει, στην εκτίμηση των οικονομικών δεδομένων, την Επιτροπή (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AIUFFASS και ΑΚΤ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 56, και HAMSA κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 48).
- 149 Ωστόσο, αφενός, η Επιτροπή δεσμεύεται από τους κανόνες ή τις ανακοινώσεις που θεσπίζει σε θέματα ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, στον βαθμό που δεν αποκλίνουν από τους κανόνες της Συνθήκης ή γίνονται δεκτοί από τα κράτη μέλη (αποφάσεις του Δικαστηρίου Deufil κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 22,

της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψη 36, της 15ης Οκτωβρίου 1996, C-311/94, IJssel-Vliet, Συλλογή 1996, σ. I-5023, σκέψη 43, και της 26ης Σεπτεμβρίου 2002, C-351/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8031, σκέψη 53). Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με το άρθρο 253 ΕΚ, η Επιτροπή πρέπει να αιτιολογεί τις αποφάσεις της συμπεριλαμβανομένων αυτών με τις οποίες αρνείται να κηρύξει ενισχύσεις συμβατές προς την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ.

150 Πρώτον, πρέπει να εξεταστεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας σύμφωνα με το οποίο προσάπτει στην Επιτροπή ότι αυτή στήριξε την προσβαλλόμενη απόφαση στο σχέδιο αναδιάρθρωσεως του Δεκεμβρίου 1998 και όχι στο σχέδιο αναδιάρθρωσεως της 19ης Απριλίου 2001 καθώς και ότι παρέλειψε να λάβει υπόψη της την έκθεση Arnold της 24ης Νοεμβρίου 2000.

151 Όσον αφορά, αφενός, το σχέδιο αναδιάρθρωσεως επί του οποίου η Επιτροπή στήριξε την απόφασή της, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, σύμφωνα με το σημείο 3.2.2 των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, επισημαίνεται μεταξύ άλλων ότι η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση πρέπει να σχετίζεται με ένα βιώσιμο σχέδιο αναδιάρθρωσης/εξυγίανσης το οποίο υποβάλλεται με όλες τις σχετικές λεπτομέρειες στην Επιτροπή και το σχέδιο αυτό πρέπει να καθιστά δυνατή την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της εταιρίας σε εύλογο χρονικό διάστημα.

152 Εν προκειμένω, πρώτον, η μείωση του τιμήματος των 4 εκατομμυρίων DEM από την τιμή που είχε καθοριστεί στο πλαίσιο της asset-deal 1 χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα από το BvS πριν από την κοινοποίησή της στην Επιτροπή την 1η Δεκεμβρίου 1998. Δεν αμφισβητείται ότι οι γερμανικές αρχές διαβίβασαν, στο πλαίσιο της κοινοποίησεως της μειώσεως του τιμήματος, το σχέδιο αναδιάρθρωσεως του Δεκεμβρίου 1998, το οποίο αφορούσε τα έτη 1998 έως 2000. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσεως της 19ης Απριλίου 2001 δεν διαβιβάσθηκε στην Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία.

153 Απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα προέβαλε, συναφώς, ότι το τελευταίο σχέδιο δεν διαβιβάσθηκε, αρχικά, στην Επιτροπή, προκειμένου να αποφευχθεί η ταυτόχρονη παρουσίαση διαφορετικών εναλλακτικών σχεδίων.

154 Δεύτερον, όπως προκύπτει από την ανακοίνωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προς την Επιτροπή της 27ης Φεβρουαρίου 2001, η αναγκαιότητα προσαρμογής του σχεδίου αναδιαρθρώσεως του 1998 απορρέει, αφενός, από τη μη συμμετοχή ιδιώτη επενδυτή που προέβλεπε το σχέδιο αυτό και, αφετέρου, από την κακή οικονομική κατάσταση του πρώτου εξαμήνου 1999 που συνετέλεσε στην υποβάθμιση της οικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας. Η αναγκαιότητα να υιοθετηθεί το 2001, ένα νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως, προκύπτει, επομένως, από την αποτυχία του σχεδίου αναδιαρθρώσεως που καταρτίστηκε το 1998, καθόσον αυτό δεν επέτρεψε να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα της προσφεύγουσας σε εύλογο χρονικό διάστημα.

155 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή ανέλαβε πράγματι την υποχρέωση να πληροφορήσει τις γερμανικές αρχές ότι επίκειται η έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα.

156 Συναφώς, έχει κριθεί ότι η υποχρέωση της Επιτροπής να προειδοποιεί το κράτος μέλος για επικείμενη λήψη αρνητικής αποφάσεως ενδέχεται να συνιστά παρελκυστικό μέσο εμποδίζοντάς την να περαιώσει την τρέχουσα διοικητική διαδικασία (απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιανουαρίου 1999, T-129/95, T-2/96 και T-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-17, σκέψη 231).

157 Εξάλλου, σύμφωνα με την ανακοίνωση της 27ης Φεβρουαρίου 2001, οι γερμανικές αρχές επισήμαναν μόνον ότι «η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα ενημερώσει προσεχώς την Επιτροπή, στον βαθμό που αυτή κρίνει αναγκαίο, για το οριστικό αποτέλεσμα της αποφάσεως για την προσαρμογή του σχεδίου αναδιαρθρώσεως». Η προσφεύγουσα δεν μπορεί, επομένως, να ισχυρίζεται βασίμως ότι η Γερμανική Κυβέρνηση πρότεινε, με την εν λόγω ανακοίνωση της 27ης Φεβρουαρίου 2001, να διαβιβάσει νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως, διότι τέτοιο σχέδιο δεν υπήρχε τότε.

158 Περαιτέρω, στο πλαίσιο αυτής της ανακοινώσεως, οι γερμανικές αρχές, αν και αναφέρουν την αναγκαιότητα προσαρμογής του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, επισημαίνουν τα εξής:

«Ωστόσο, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση στηρίζεται στην άποψη ότι, βάσει της χαρακτηριστικής συμπεριφοράς στην αγορά του BvS, η Επιτροπή μπορεί να περαιώσει τη διαδικασία χωρίς να εξετάσει τις τροποποιήσεις του σχεδίου αναδιαρθρώσεως για το οποίο απομένει να συμφωνηθούν οι λεπτομέρειες.»

159 Τέταρτον, τέλος, όπως υπογραμμίστηκε από την Επιτροπή, η προσφεύγουσα δεν θεώρησε χρήσιμο να διαβιβάσει το σχέδιο αυτό στην Επιτροπή μεταξύ της 19ης Απριλίου 2001, ημερομηνίας κατά την οποία καταρτίστηκε, και της 12ης Ιουνίου 2001, ημερομηνίας εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

160 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η προσφεύγουσα ισχυρίζεται αβάσιμα ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε επίσημα από την Επιτροπή την άδεια να υποβάλει ενημερωμένο σχέδιο αναδιαρθρώσεως. Δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως στηρίζοντας την προσβαλλόμενη απόφαση στο σχέδιο αναδιαρθρώσεως του Δεκεμβρίου 1998.

161 Αφετέρου, από την έκθεση Arnold της 24ης Νοεμβρίου 1999, επισημαίνεται εισαγωγικά ότι η παραγγελία για την κατάρτισή της έγινε από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας προκειμένου να ερευνηθεί ο κίνδυνος σχετικά με τη χορήγηση συμπληρωματικών ενισχύσεων.

162 Εξάλλου, ως συμπέρασμα της εκθέσεως αυτής, επισημαίνονται τα εξής:

«Τα αποτελέσματα της εταιρίας των ετών 1997 έως 2002 δείχνουν ότι η εταιρία εξελίσσεται θετικά.

Χάρης, αφενός, στην αύξηση του κύκλου εργασιών και, αφετέρου, στη μείωση του κόστους, τα αποτελέσματα βελτιώνονται συνεχώς από το 1997, με εξαίρεση το 1999. Το 2000, λαμβάνοντας υπόψη τα έκτακτα έσοδα, είναι πιθανόν να επιτευχθεί ισορροπημένο αποτέλεσμα. Το κατώτερο όριο αποδόσεως θα επιτευχθεί το 2002, με κύκλο εργασιών 40 εκατομμυρίων DEM.

Αυτό προϋποθέτει ότι δεν θα υπάρξουν απρόοπτοι παράγοντες που θα επηρεάσουν την εξέλιξη αυτή.

Προϋπόθεση για την ανωτέρω εξέλιξη αποτελεί ωστόσο η πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων, που εκτιμώνται σύμφωνα με τις προβλέψεις σε 11 500 000 DEM. Το 2000 κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθούν επενδύσεις μέχρι του ποσού του 1 000 000 DEM.

Η ρευστότητα της εταιρίας είναι πολύ ανησυχητική. Πέραν των πόρων που προορίζονται για επενδύσεις αντικαταστάσεων και ανανεώσεως, ύψους 11 500 000 DEM, υφίστανται παλαιές πιστώσεις που πρέπει να καλυφθούν και ανέρχονται σε 20 538 000 DEM.

Κατά τους υπολογισμούς που πραγματοποιήσαμε, η εταιρία θα έχει το 2001 έλλειμμα ρευστότητας της τάξεως των 7 842 000 DEM και της τάξεως των 2 215 000 DEM το 2002.

Κατά τις εκτιμήσεις μας, η εταιρία δεν είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στη χρηματοδότηση με δικούς της μελλοντικούς πόρους. Εάν η έκβαση της διαδικασίας γνωστοποιήσεως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αποβεί αρνητική, θα πρέπει να γίνει εισφορά νέων πόρων ύψους 6 000 000 DEM.

Η εταιρία δεν είναι σε θέση να το πράξει.

Κατά τη γνώμη μας, για να εξασφαλισθεί η εγκατάσταση παραγωγής είναι αναγκαίες συμπληρωματικές επιχορηγήσεις και ενισχύσεις ή απαλλαγή από τα τρέχοντα παλαιά χρέη.»

163 Κατόπιν των ανωτέρω, από την έκθεση Arnold δεν προκύπτει ότι η προσφεύγουσα είχε μακροπρόθεσμες προοπτικές αποδοτικότητας.

164 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα, στην αίτηση επιδοτήσεως προς το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας της 5ης Φεβρουαρίου 2001, της οποίας την προσκόμιση ζήτησε το Πρωτοδικείο, επισήμανε ότι οι προβλεπόμενες στην έκθεση Arnold επιδοτήσεις ήταν «αντίθετες με τον κανονισμό για τις ενισχύσεις στην παρούσα κατάσταση της επιχειρήσεως» και ότι θα έπρεπε επομένως να μη ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα της εν λόγω εκθέσεως όσον αφορά το θέμα αυτό.

165 Δεν μπορεί να θεωρηθεί επομένως, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα με τα υπομνήματά της, ότι η προσαρμογή του σχεδίου του 1998 βασιζόταν στην έκθεση Arnold, εφόσον σε αυτήν την ίδια εκφραζόταν η άποψη ότι δεν έπρεπε να ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματά της.

- 166 Στο πλαίσιο αυτό και, ειδικότερα, κατόπιν των συμπερασμάτων της εκθέσεως Arnold και της αξιολογήσεώς τους από την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δικαιολογημένα θεώρησε ότι δεν συνέτρεχε λόγος να αναφερθεί σε αυτήν με την προσβαλλόμενη απόφαση. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην ελλιπή αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως ως προς το θέμα αυτό.
- 167 Όσον αφορά την επίκληση, εκ μέρους της προσφεύγουσας, της πραγματογνωμοσύνης Pfizenmayer της 10ης Δεκεμβρίου 2001, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά πάγια νομολογία, η νομιμότητα αποφάσεως στον τομέα των ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των πληροφοριών που μπορούσε να έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή όταν έλαβε τη σχετική απόφαση (απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, Βέλγιο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 16). Πάντως, αρκεί η διαπίστωση ότι η πραγματογνωμοσύνη Pfizenmayer που προσκόμισε η προσφεύγουσα για τη διευκόλυνση της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να εκτιμηθούν οι πιθανότητες οικονομικής επιβιώσεώς της στην περίπτωση απορρίψεως της παρούσας προσφυγής, δεν βρισκόταν στη διάθεση της Επιτροπής κατά τη διοικητική διαδικασία διότι καταρτίστηκε μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως.
- 168 Συνεπώς η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή στήριξε την εκτίμησή της, από την άποψη του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, σε ανακριβή πραγματικά περιστατικά ή ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ελλιπώς αιτιολογημένη.
- 169 Δεύτερον, πρέπει να εξαικριβωθεί, σύμφωνα με κριτήρια που θέτουν οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, εάν η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως αρνούμενη να κηρύξει συμβατή με την κοινή αγορά, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, τη μείωση του τιμήματος χωρίς να λάβει υπόψη της τη δημιουργία ολιγοπωλίου που θα προέκυπτε από την εξαφάνιση της προσφεύγουσας.
- 170 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά τους όρους του σημείου 1.2 των προαναφερθεισών κατευθυντηρίων γραμμών (βλ. σκέψη 3 ανωτέρω), που

περιλαμβάνεται στην εισαγωγή των εν λόγω γραμμών, επισημαίνονται, ενδεικτικώς, ορισμένες περιστάσεις στις οποίες η ενίσχυση για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση μιας προβληματικής επιχειρήσεως μπορεί να δικαιολογηθεί, κατ' εξαίρεση της αρχής που διατυπώνεται στο σημείο 1.1 των εν λόγω γραμμών, σύμφωνα με την οποία δεν θα ήταν σκόπιμο να χορηγούν τα κράτη μέλη επιδοτήσεις σε επιχειρήσεις, οι οποίες στη νέα κατάσταση αγοράς θα έπρεπε να εξαφανιστούν ή να αναδιοργανωθούν. Δεν θα έπρεπε ωστόσο να θεωρηθεί ότι η πλήρωση μιας εκ των ανωτέρω προϋποθέσεων αρκεί, από μόνη της, για να δικαιολογηθεί η χορήγηση μείωσης. Πράγματι, μία προϋπόθεση, από μόνη της, δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη χορήγηση κρατικής ενισχύσεως για τη διάσωση προβληματικών επιχειρήσεων και για την ενθάρρυνση της αναδιάρθρωσής τους παρά μόνον εάν πληρούνται οι γενικοί όροι εγκρίσεως των ενισχύσεων διασώσεως και αναδιάρθρωσεως όπως αυτές καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές.

171 Πάντως, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως θεωρώντας ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσεως του 1998 δεν επέτρεπε, κατά παράβαση των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών, την αποκατάσταση της βιωσιμότητάς της (βλ. σκέψη 154 ανωτέρω).

172 Περαιτέρω, αντίθετα με αυτά που υποστηρίζει η προσφεύγουσα, δεν απορρέει ούτε από τους κανόνες της Συνθήκης ούτε από τις προαναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές ότι οι παράνομες ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση πρέπει να εγκρίνονται σε περίπτωση που η εξαφάνιση επιχειρήσεων θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία μονοπωλίων ή ολιγοπωλίων στη συγκεκριμένη αγορά.

173 Η νομολογία που επικαλείται η προσφεύγουσα προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της δεν μπορεί εξάλλου να ανατρέψει το συμπέρασμα της προηγούμενης σκέψεως. Πράγματι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Salomon κατά Επιτροπής (σκέψη 79), το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη στην υπόθεση αυτή απόφασή της, δεν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είναι συμβατή η ενίσχυση λαμβάνοντας υπόψη μόνον τον ολιγοπωλιακό χαρακτήρα που προσδίδεται στις σχετικές αγορές, η δε Επιτροπή έλαβε υπόψη τη διάρθρωση αυτή των αγορών μόνο για να στηρίξει περαιτέρω τα επιχειρήματά της ότι το ποσό της ενισχύσεως δεν ήταν ικανό να προκαλέσει αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού αντίθετες προς το κοινό συμφέρον κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ. Όσο δε για την απόφαση Keller και Keller Meccanica κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα (σκέψη 88), το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι η οικεία αγορά στην οποία ασκούσαν δραστηριότητα οι προσφεύγουσες δεν παρουσίαζε δομή ολιγοπωλίου.

- 174 Εξάλλου, όσον αφορά την ισχυριζόμενη από την προσφεύγουσα ελλιπή αιτιολογία στη σκέψη αυτή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή εκτίμησε, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η μείωση του τιμήματος της τιμής που ορίστηκε στο πλαίσιο της asset-deal 1 δεν ενέπιπτε στην εξαίρεση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ. Περαιτέρω, η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε, κατά τη διοικητική διαδικασία, προς στήριξη του επικουρικού της αιτήματος εξαιρέσεως από το επιδικιο μέτρο βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, το επιχείρημα σχετικά με τις συνέπειες στη δομή της αγοράς από την ενδεχόμενη εξαφάνισή της.
- 175 Επομένως, κατόπιν της αναφοράς στις σκέψεις 59 και 60, ανωτέρω, των όσων απαιτούνται για την αιτιολόγηση, πρέπει να θεωρηθεί ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να ερευνήσει περαιτέρω τον κίνδυνο δημιουργίας ολιγοπωλιακής καταστάσεως στην οικεία αγορά και η αιτίαση που στηρίζεται στην ελλιπή αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 176 Κατόπιν των προηγηθέντων, ο ως άνω λόγος προσφυγής πρέπει να απορριφθεί.

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο προσφυγής που στηρίζεται στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και στην παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 177 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, κατά την επίσημη διαδικασία ελέγχου κρατικής ενισχύσεως, οι γενικές διαδικαστικές αρχές παρέχουν στον λαμβάνοντα την ενίσχυση εγγυήσεις πέρα από το πλαίσιο της υποβολής παρατηρήσεων μετά την έναρξη της διαδικασίας, όπως προβλέπεται υπέρ των ενδιαφερομένων από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Η αναγνώριση πρόσθετων δικαιωμάτων είναι συμβατή με τη νομολογία που επικαλείται η Επιτροπή εφόσον, κατά τα οριζόμενα σε αυτήν, ο λαμβάνων την ενίσχυση αποτελεί «ενδιαφερόμενο» κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως

- 178 Η θέση του λαμβάνοντος την ενίσχυση διακρίνεται από αυτήν των τρίτων ενδιαφερομένων από το γεγονός ότι, αν και δεν αποτελεί μέρος στη διαδικασία, εντούτοις ενδέχεται να απειλείται η ύπαρξή του από την οριστική απόφαση που διατάσσει την ανάκτηση της ενισχύσεως. Η περίπτωση αυτή δικαιολογεί την αναγνώριση πρόσθετων δικαιωμάτων.
- 179 Ειδικότερα, το δικαίωμα για μια δίκαιη δίκη (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Φεβρουαρίου 2001, T-112/98, Mannesmannröhren-Werke κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-729, σκέψη 77) καθώς και τα δικαιώματα άμυνας επιβάλλουν στην Επιτροπή να παρέχει τη δυνατότητα στον λαμβάνοντα την ενίσχυση να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή του σε σχέση με τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που παρουσιάζονται κατά την επίσημη διαδικασία ελέγχου και επί των οποίων πρόκειται το όργανο αυτό να στηρίξει την απόφασή του. Η εγγύηση αυτή απορρέει από τη νομολογία που αναγνωρίζει την προστασία των δικαιωμάτων άμυνας κάθε προσώπου κατά του οποίου μπορεί να ληφθεί βλαπτική απόφαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαΐου 2001, T-186/97, T-187/97, T-190/97 έως T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97 έως T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 και T-147/99, Kaufring κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1337, σκέψη 153). Το δικαίωμα ακροάσεως και η αρχή της χρηστής διοικήσεως περιλαμβάνουν το δικαίωμα προσβάσεως στον φάκελο της υποθέσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Φεβρουαρίου 1998, T-42/96, Eysckeler & Malt κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-401, σκέψεις 75 επ.). Τέλος, ο περιορισμός των δικαιωμάτων του λαμβάνοντος την ενίσχυση σε μόνον το δικαίωμα υποβολής παρατηρήσεων βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ αντιβαίνει επίσης στους κανόνες περί ακροάσεως των οικείων επιχειρήσεων που αναφέρονται στις διαδικασίες εφαρμογής των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ και του ελέγχου των πράξεων συγκεντρώσεως.
- 180 Εξάλλου, ο σεβασμός της αρχής της χρηστής διοικήσεως απαιτεί επιμελή και αμερόληπτη εξέταση (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 62, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Ιανουαρίου 2002, T-54/99, max.mobil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-313, σκέψη 48). Εναπόκειται επομένως στην Επιτροπή να αναζητήσει, με δική της πρωτοβουλία, όλες τις αναγκαίες απόψεις, ζητώντας ιδίως πληροφορίες από τους λαβόντες την ενίσχυση, προκειμένου να αποφανθεί με πλήρη γνώση σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίσταντο κατά την ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, σκέψεις 93, 126, 128 και 130).

- 181 Λαμβανομένης υπόψη της εξουσίας εκτιμήσεως που διεκδικεί η Επιτροπή στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων, ιδίως κατά την εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως του λαμβάνοντος την ενίσχυση πρέπει να εξασφαλίζεται ακόμη περισσότερο. (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München, Συλλογή 1991, σ. I-5469, σκέψεις 13 επ., και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 129, και Kaufring κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 152). Εάν το δικαίωμα αυτό περιοριζόταν, κατά τη διοικητική διαδικασία, στην υποβολή παρατηρήσεων δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, ο λαμβάνων την ενίσχυση, αν και νομιμοποιείται πλήρως να λαμβάνει θέση ενώπιον του Πρωτοδικείου, θα ετύγχανε μόνο μερικής δικαστικής προστασίας.
- 182 Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τα διαδικαστικά δικαιώματα της προσφεύγουσας σε τρία σημεία. Πρώτον, δεν δέχθηκε το αίτημα που υπέβαλε η προσφεύγουσα με τις παρατηρήσεις της της 28ης Αυγούστου 2000, που διατύπωνε βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, με το οποίο ζήτησε να έχει πρόσβαση και να παρουσιάσει την άποψή της επί του μη εμπιστευτικού μέρους του φακέλου της Επιτροπής.
- 183 Δεύτερον, η Επιτροπή δεν δέχθηκε την προσφορά της Γερμανικής Κυβερνήσεως, που περιλαμβανόταν στην ανακοίνωσή της της 27ης Φεβρουαρίου 2001, να της διαβιβάσει το πλέον πρόσφατο σχέδιο αναδιαρθρώσεως της προσφεύγουσας για την έρευνα του επίδικου μέτρου δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, για την περίπτωση που η Επιτροπή εκτιμούσε ότι, αντίθετα με την άποψη της κυβερνήσεως αυτής, το μέτρο αυτό συνιστούσε κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν τήρησε την υποχρέωσή της προς τη Γερμανική Κυβέρνηση να την ενημερώσει πριν από την έκδοση της αποφάσεως, γεγονός που θα επέτρεπε στην τελευταία να θέσει αμέσως στη διάθεση της Επιτροπής το νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως.
- 184 Εξάλλου, η απαίτηση σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας είναι ακόμη σημαντικότερη όταν η Επιτροπή προτίθεται να μη λάβει υπόψη της την

άποψη του οικείου κράτους μέλους σχετικά με τη μη ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως (απόφαση Kaufring κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 152 in fine). Ειδικότερα, αντίθετα με τη άποψη της παρεμβάινουσας, η θέση του κράτους μέλους δεν υπερισχύει της θέσεως του λαμβάνοντος την ενίσχυση και δεν θα ήταν, επομένως, περιττό να ακουσθεί και αυτός.

185 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή, αφενός, ότι αμέλησε να εξετάσει με σοβαρότητα το επιχειρήματά της σχετικά με το δικαίωμά της προσαρμογής της asset-deal 1. Αφετέρου, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να ενημερώσει την προσφεύγουσα ότι είχε την πρόθεση να χαρακτηρίσει ως κρατική ενίσχυση τη μείωση του τιμήματος. Η υποχρέωσή της να προβεί σε ενδελεχή και αμερόληπτο έλεγχο επιτάσσει, άλλωστε, να ζητήσει άμεσα από την προσφεύγουσα να της ανακοινώσει το νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως ή, ελλείψει αυτού, τις γενικές γραμμές του και την ημερομηνία κατά την οποία θα ήταν διαθέσιμο.

186 Πράγματι, με την προαναφερθείσα ανακοίνωσή της της 27ης Φεβρουαρίου 2001, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι η πραγματογνωμοσύνη Arnold της 24ης Νοεμβρίου 2000 που διαβιβάσθηκε στην Επιτροπή αποτελούσε τη βάση για την προσαρμογή του σχεδίου αναδιαρθρώσεως. Η προσαρμογή αυτή ήταν αναγκαία λόγω της απουσίας του ιδιώτη επενδυτή και της ανεπάρκειας ρευστότητας λόγω της υφέσεως της περιόδου 1998/1999. Πάντως, σύμφωνα με την έκθεση Arnold, η προσφεύγουσα θα έφθανε το κατώτατο όριο αποδόσεως το 2002. Έτσι, έχοντας ενημερωθεί για την εξυγίανση της οικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας στις αρχές του 2001 σε σχέση με την κατάσταση της το 1998, η Επιτροπή δεν μπορούσε, κατά την προσφεύγουσα, να στηριχθεί στο σχέδιο αναδιαρθρώσεως του 1998, όπως έπραξε στην προσβαλλόμενη απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 34 και 108).

187 Τρίτον, η Επιτροπή δεν ανακοίνωσε ούτε στη Γερμανική Κυβέρνηση ούτε στην προσφεύγουσα πριν το πέρας της διοικητικής διαδικασίας τις ερωτήσεις που έθεσε στον όμιλο Schott Glas κατόπιν των από 28 Σεπτεμβρίου 2000 παρατηρήσεών του και τις συμπληρωματικές παρατηρήσεις αυτού της 23ης Ιανουαρίου 2001 έτσι ώστε να τους δώσει τη δυνατότητα να προβάλουν τη θέση τους. Λαμβάνοντας έτσι μονομερή ενημέρωση από την πλευρά του κύριου ανταγωνιστή της προσφεύγουσας —για θέματα που θεωρούσε σημαντικά όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι

έθεσε τις ερωτήσεις αυτές (βλ. προτάσεις του δικαστή M. Nesterdorf εκτελούντος χρέη γενικού εισαγγελέα στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-1/89, Rhône-Poulenc κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-867, II-869)—, η Επιτροπή παραβίασε την υποχρέωση αμεροληψίας έναντι όλων των ενδιαφερομένων καθώς και την αρχή της αποφυγής των διακρίσεων μεταξύ αυτών, την αρχή της χρηστής διοικήσεως και το δικαίωμα της προσφεύγουσας για δίκαιη δίκη. Επιπλέον, μείωσε σημαντικά την πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ακρόασης της προσφεύγουσας (διάταξη της 4ης Απριλίου 2002, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 85).

188 Περαιτέρω, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή προσέβαλε επίσης τα δικαιώματα άμυνας της Γερμανικής Κυβερνήσεως. Αντίθετα με τους ισχυρισμούς της παρεμβαίνουσας, η προσφεύγουσα μπορούσε, πράγματι, να επικαλεσθεί την προσβολή αυτή προς απόδειξη του ότι δεν έγιναν σεβαστά και τα δικά της δικαιώματα. Όντως, το οικείο κράτος μέλος εμφανίζεται ως ο «εκπρόσωπος» του λαμβάνοντος την ενίσχυση, καθόσον η Επιτροπή τον θεωρεί ως απλή πηγή πληροφοριών. Πάντως, ο λαμβάνων την ενίσχυση δεν μπορεί να υποχρεώσει το κράτος μέλος να ασκήσει προσφυγή.

189 Οι πλημμέλειες αυτές δικαιολογούν την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, διότι, ελλείψει αυτών, η επίσημη διαδικασία ελέγχου μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-288/96, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8237, σκέψη 101). Ειδικότερα, η υποβολή παρατηρήσεων από τη Γερμανική Κυβέρνηση και από την προσφεύγουσα επί των πρόσθετων παρατηρήσεων της Schott Glas θα μπορούσαν να επηρεάσουν αυτό τούτο το νόημα της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Πράγματι, με την εν λόγω απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 35 και 36), η Επιτροπή προέβη σε ανάλυση της αγοράς βάσει κυρίως των ανωτέρω πρόσθετων παρατηρήσεων, απορρίπτοντας την ιδέα —που προέβαλε η Γερμανική Κυβέρνηση με την ανακοίνωσή της της 20ής Νοεμβρίου 2000— ότι η εξαφάνιση της προσφεύγουσας θα οδηγούσε σε κατάσταση ολιγοπωλίου. Επιπλέον, στηρίχθηκε στις πρόσθετες παρατηρήσεις ιδίως όσον αφορά την ύπαρξη πλεονασμάτων παραγωγικής ικανότητας και την προβαλλόμενη ως επιθετική πολιτική τιμών της προσφεύγουσας για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το επίδικο μέτρο δεν ικανοποιεί το κριτήριο της αναλογικότητας (αιτιολογικές σκέψεις 102 και 103 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

- 190 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 191 Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων κινείται, λαμβανομένης υπόψη της εν γένει οικονομίας της, κατά του κράτους μέλους που ευθύνεται, από πλευράς των κοινοτικών του υποχρεώσεων, για τη χορήγηση της ενισχύσεως (αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 1986, Βέλγιο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 29, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 81).
- 192 Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, οι λοιποί ενδιαφερόμενοι, πλην του οικείου κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη χορήγηση της ενισχύσεως, δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ίδιοι κατ' αντιπαράθεση συζήτηση με την Επιτροπή, όπως αυτή που γίνεται με το εν λόγω κράτος μέλος (αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 1986, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, προπαρατεθείσα, σκέψη 59, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 82). Αυτοί έχουν επομένως κατ' ουσίαν τον ρόλο πηγών πληροφοριών για την Επιτροπή (αποφάσεις του Πρωτοδικείου Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 256, και της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 59).
- 193 Συναφώς, καμία διάταξη της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν επιφυλάσσει, μεταξύ των ενδιαφερομένων, ιδιαίτερο ρόλο στον λαβόντα την ενίσχυση. Εξάλλου, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν είναι διαδικασία που κινείται «κατά» του λαβόντος ή των λαβόντων ενισχύσεις, πράγμα που θα συνεπαγόταν ότι αυτός ή αυτοί θα μπορούσαν να απαιτήσουν την αναγνώριση δικαιωμάτων εξίσου ευρέων με τα δικαιώματα άμυνας καθαυτά (απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 83).

194 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι οι γενικές αρχές του δικαίου, όπως το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, το δικαίωμα ακροάσεως, χρηστής διοικήσεως ή της αποφυγής διακρίσεων που επικαλείται η προσφεύγουσα, δεν μπορούν να επιτρέψουν στον κοινοτικό δικαστή να διευρύνει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους ενδιαφερόμενους, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, από τη Συνθήκη και το παράγωγο δίκαιο. Επίσης, δεν ασκεί επιρροή η παραπομπή στη νομολογία σχετικά, ιδίως, με την εφαρμογή των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ και με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, τα οποία αφορούν τις διαδικασίες που κινούνται κατά επιχειρήσεων που απολαύουν, δυνάμει αυτών, ειδικά διαδικαστικά δικαιώματα και όχι τη διαδικασία κατά κράτους μέλους.

195 Κατόπιν των προηγούμενων σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας κατά τον οποίο η κατάσταση του λαμβάνοντος την ενίσχυση είναι διαφορετική από αυτή των τρίτων ενδιαφερομένων.

196 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα κλήθηκε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ και με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, και ότι έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής υποβάλλοντας, στις 28 Αυγούστου 2000, τις παρατηρήσεις της στην Επιτροπή. Εξάλλου, όπως προκύπτει από την όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 659/1999, η τήρηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας που προβλέπεται στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ παρέχει το καλύτερο μέσον εξασφάλισης των δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων μερών.

197 Έτσι, επειδή οι ενδιαφερόμενοι, εξαιρέσει του οικείου κράτους μέλους, δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ίδιοι κατ' αντιπαράθεση συζήτηση με την Επιτροπή, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα μπορεί να έχει πρόσβαση στο μη εμπιστευτικό μέρος του φακέλου της διοικητικής διαδικασίας ή ότι η Επιτροπή πρέπει κατ' ανάγκη να της διαβιβάσει τις παρατηρήσεις ή τις απαντήσεις που υπέβαλε η Schott Glas επί των ερωτήσεων της Επιτροπής.

- 198 Έχει εξάλλου κριθεί, συναφώς, ότι από καμία διάταξη σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις αλλά ούτε και από τη νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή οφείλει να ζητήσει από τον αποδέκτη δημοσίων πόρων να διατυπώσει την άποψή του σχετικά με τη νομική της εκτίμηση όσον αφορά το εν λόγω μέτρο ή υποχρεούται να ενημερώσει το οικείο κράτος μέλος —και, κατά μείζονα λόγο, τον λαβόντα την ενίσχυση— για την άποψή της πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της όταν έχει καλέσει τους ενδιαφερόμενους και το κράτος μέλος να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 230 και 231).
- 199 Όσον αφορά το επιχείρημα που προέβαλε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία σχετικά με το δικαίωμά της προσαρμογής της asset-deal 1 λόγω της μη τηρηθείσας από το ομόσπονδο κράτος της Θουριγγίας υποσχέσεως ενισχύσεως για επενδύσεις, αρκεί η υπενθύμιση ότι η Επιτροπή την απέρριψε και ότι η αιτιολογία της στο θέμα αυτό είναι επαρκής. (βλ. σκέψεις 67 και 77 ανωτέρω). Η προσφεύγουσα αβάσιμα ισχυρίζεται, επομένως, ότι η Επιτροπή αμέλησε να ερευνήσει επιμελώς την επιχειρηματολογία της για το θέμα αυτό.
- 200 Όσον αφορά, τέλος, την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν «δέχθηκε την πρόταση» του εν λόγω κράτους να της διαβιβάσει το σχέδιο αναδιαρθρώσεως της 19ης Απριλίου 2001. Προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι δεν διαβίβασε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τις απαντήσεις της Schott Glas της 23ης Ιανουαρίου 2001 επί των ερωτήσεων που του έθεσε αμέσως μετά την υποβολή των παρατηρήσεων του της 28ης Σεπτεμβρίου 2000 επί της ενάρξεως της επίσημης διαδικασίας.
- 201 Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας απαιτεί να παρέχεται στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα να καθιστά λυσιτελώς γνωστή την άποψή του επί των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 2, από τρίτους ενδιαφερομένους και επί των οποίων η Επιτροπή σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της και ότι, εφόσον δεν δόθηκε στο κράτος μέλος η δυνατότητα να σχολιάσει τέτοιες παρατηρήσεις, η Επιτροπή δεν μπορεί να τις λάβει υπόψη στην απόφασή της κατά του κράτους αυτού. Εντούτοις, για να συνεπάγεται μια τέτοια προσβολή των δικαιωμάτων υπερασπίσεως ακυρότητα, θα έπρεπε, εφόσον δεν υφίστατο αυτή η πλημμέλεια, η διαδικασία να είχε καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1987, 259/85, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4393, σκέψεις 12 και 13, της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87,

Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-307, σκέψεις 29 έως 31, της 21ης Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 46 έως 48, και της 5ης Οκτωβρίου 2000, Γερμανία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 100 και 101).

202 Εν προκειμένω, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και του άρθρου 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο αυτό από τους ενδιαφερόμενους, δηλαδή την προσφεύγουσα και τη Schott Glas. Δεν αμφισβητείται αντιθέτως ότι η Επιτροπή παρέλειψε να διαβιβάσει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τις απαντήσεις της Schott Glas, της 23ης Ιανουαρίου 2001, επί των ερωτήσεων που της τέθηκαν αμέσως μετά την υποβολή των αρχικών της παρατηρήσεων επί της ενάρξεως της διαδικασίας.

203 Ωστόσο, η προσβολή αυτή των δικαιωμάτων άμυνας δεν είναι τόσο σημαντική ώστε η παράβαση αυτή να συνεπάγεται, από μόνη της, την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξεως. Η προσβολή αυτή συνιστά, επομένως, τυπικό ελάττωμα που προϋποθέτει ότι το οικείο κράτος μέλος θα επικαλεσθεί το ειδικό αρνητικό αποτέλεσμα της παραβλέψεως αυτής επί των υποκειμενικών του δικαιωμάτων και ότι θα εκτιμηθούν οι συνέπειες της πλημμελούς διαδικασίας επί του περιεχομένου της επίδικης πράξεως. Πάντως, εν προκειμένω δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.

204 Υπό τις συνθήκες αυτές, το επιχείρημα της προσφεύγουσας που στηρίζεται στην προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεν ασκεί επιρροή.

205 Εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά την υποβολή του εν λόγω σχεδίου αναδιαρθρώσεως, διαπιστώθηκε προηγουμένως ότι οι γερμανικές αρχές δεν πρότειναν επίσημα στην Επιτροπή να τους διαβιβάσει το σχέδιο αναδιαρθρώσεως της 19ης Απριλίου 2001 και ότι εκτίμησαν, εξάλλου, ότι η Επιτροπή μπορούσε να αποφανθεί βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που διέθετε (βλ., ανωτέρω, σκέψη 160). Η

Επιτροπή, επομένως, δεν υπέπεσε σε προφανές σφάλμα αξιολογήσεως διότι δεν ζήτησε ούτε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ούτε, κατά μείζονα λόγο, από την προσφεύγουσα να προσκομίσει το εν λόγω σχέδιο.

206 Όσον αφορά το γεγονός ότι η Επιτροπή παρέλειψε, όπως και η ίδια παραδέχεται, να διαβιβάσει στις γερμανικές αρχές τις απαντήσεις της Schott Glas, της 23ης Ιανουαρίου 2001 στις ερωτήσεις της, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι το γεγονός αυτό και μόνο δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να οδηγήσει στην ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

207 Πρέπει πράγματι να αναφερθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή, στην προσβαλλόμενη απόφαση, δεν θεώρησε, αντίθετα με όσα ισχυρίζεται η Schott Glas στις εν λόγω απαντήσεις, ότι υπήρχε πλεόνασμα παραγωγικού δυναμικού σε ορισμένες αγορές προϊόντων στις οποίες δραστηριοποιούνταν η προσφεύγουσα (αιτιολογική σκέψη 101).

208 Αφετέρου, όσον αφορά τους ισχυρισμούς της Schott Glas σχετικά με τη δήθεν ασκούμενη από την προσφεύγουσα επιθετική πολιτική τιμών, η Επιτροπή, βάσει της έρευνας του όρου σχετικά με τον αναλογικό χαρακτήρα της εν λόγω ενισχύσεως, αναφέρει τα ακόλουθα (αιτιολογική σκέψη 103):

«Στις παρατηρήσεις του σχετικά με την έναρξη της διαδικασίας, ένας ανταγωνιστής της [προσφεύγουσας] ισχυρίστηκε ότι η [προσφεύγουσα] πωλούσε συστηματικά τα προϊόντα της σε τιμή κατώτερη της τιμής αγοράς, δηλαδή κάτω από την τιμή κόστους, και ότι η [προσφεύγουσα] είχε κατ' εξακολούθηση επωφεληθεί αντισταθμίζοντας τις ζημιές της. Δεδομένου ότι δεν υποβλήθηκε ρεαλιστικό σχέδιο αναδιαρθρώσεως, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποκλείσει ότι η επιχείρηση διέθεσε τους πόρους που έλαβε σε δραστηριότητες που προκάλεσαν στρεβλώσεις στην αγορά και οι οποίες δεν συνδέονταν με τη διαδικασία αναδιαρθρώσεως.»

- 209 Πάντως, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η Επιτροπή, αντίθετα με αυτό που προκύπτει από τη σκέψη αυτή, είχε στηρίξει τη συλλογιστική της όχι μόνο στις παρατηρήσεις της Schott Glas, αλλά και στις απαντήσεις του στις ερωτήσεις της Επιτροπής της 23ης Ιανουαρίου 2001, προκειμένου να θεωρήσει ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση της αναλογικότητας της ενισχύσεως, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να επιφέρει την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Πράγματι, όπως διαπιστώθηκε προηγουμένως, η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε ότι η αποκατάσταση της βιωσιμότητας της προσφεύγουσας δεν ήταν αναμενόμενη ελλείψει κατάλληλου σχεδίου αναδιαρθρώσεως. Μόνη η διαπίστωση αυτή αρκεί για να δικαιολογήσει την εκτίμηση για την ασυμβατότητα της εν λόγω ενισχύσεως.
- 210 Επομένως, ακόμη και εάν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε στη διάθεσή της τις απαντήσεις της Schott Glass της 23ης Φεβρουαρίου 2001, η απόφαση δεν θα μπορούσε να έχει διαφορετικό περιεχόμενο.
- 211 Κατόπιν των ανωτέρω, ο ως άνω λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον τέταρτο λόγο που στηρίζεται στην ελλιπή αιτιολογία

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 212 Πέραν της ελλιπούς αιτιολογίας που προβάλλει η προσφεύγουσα σε συνάρτηση με τους άλλους λόγους ακυρώσεως, προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς την προσβαλλόμενη απόφαση σε ό,τι αφορά, αφενός, την επίδραση στο μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και, αφετέρου, την αλλοίωση των όρων των συναλλαγών κατά τρόπο αντικείμενο προς το κοινό συμφέρον υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ. Η Επιτροπή περιορίστηκε να διαπιστώσει την

παρουσία ανταγωνιστών και την πραγματοποίηση συναλλαγών στη σχετική αγορά προϊόντων (αιτιολογική σκέψη 51). Πάντως, η Επιτροπή θα έπρεπε να ορίσει την αγορά αυτή τουλάχιστον σε γενικές γραμμές, να υποδείξει τους κύριους ανταγωνιστές της προσφεύγουσας στα άλλα κράτη μέλη και να χαρακτηρίσει τα σημαντικά εμπορικά ρεύματα στην Κοινότητα και να διευκρινίσει τις συνέπειες της εξαφανίσεως της προσφεύγουσας από την αγορά, όταν σε ορισμένους τομείς ο όμιλος Schott Glas είναι ο μόνος ανταγωνιστής της (απόφαση British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 273).

- 213 Εξάλλου, η αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν έλαβε υπόψη της το πλαίσιο του επίδικου μέτρου (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαΐου 1997, C-355/95 P, TWD κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-2549, σκέψη 26). Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, η Επιτροπή θα έπρεπε πράγματι να εξετάσει το επίδικο μέτρο σε συνάρτηση με τις προηγούμενες ενισχύσεις που είχαν υποβληθεί σε χωριστή διαδικασία ελέγχου (αιτιολογικές σκέψεις 37, 42, 63, 65, 85 και 110).
- 214 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αντικρούουν τους ισχυρισμούς που προβάλλει η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 215 Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι είναι μεν αδιαμφισβήτητο ότι η Επιτροπή υποχρεούται να περιγράψει, στο σκεπτικό της αποφάσεώς της, τουλάχιστον τις περιστάσεις υπό τις οποίες χορηγήθηκε μια ενίσχυση, αν βάσει της περιγραφής αυτής καταδεικνύεται ότι η ενίσχυση είναι ικανή να επηρεάσει τις μεταξύ κρατών μελών εμπορικές συναλλαγές, δεν υποχρεούται όμως και να αποδεικνύει την πραγματική επίδραση των ήδη χορηγηθεισών ενισχύσεων. Αν το τελευταίο ίσχυε, μια τέτοια υποχρέωση θα κατέληγε να ευνοεί τα κράτη μέλη τα οποία καταβάλλουν ενισχύσεις εις βάρος των κρατών μελών που γνωστοποιούν τις ενισχύσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού τους (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-113/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 54, και νομολογία που παρατίθεται εκεί).

- 216 Από τη νομολογία αυτή δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή παρέβη εν προκειμένω την υποχρέωσή της να αιτιολογήσει επαρκώς την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 217 Πράγματι, η Επιτροπή καθόρισε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 35 και 36 της προσβαλλόμενης απόφασης, την αγορά των σχετικών προϊόντων, δηλαδή του ειδικού γυαλιού και διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα είναι μία από τις δέκα επιχειρήσεις της Κοινότητας που δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή. Εξάλλου, η αιτιολογική σκέψη 51 περιλαμβάνει επαρκή και κατάλληλη έκθεση των πραγματικών περιστατικών και των νομικών εκτιμήσεων που ελήφθησαν υπόψη για την εκτίμηση της προϋποθέσεως αυτής, δηλαδή ότι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας με έδρα στην Κοινότητα ασκούσαν δραστηριότητα στην αγορά των εν λόγω προϊόντων, ότι πραγματοποιούνταν συναλλαγές στην αγορά αυτή και ότι οι ανταγωνιστές δεν είχαν τύχει του οικονομικού πλεονεκτήματος που έτυχε η προσφεύγουσα.
- 218 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί και αυτός ο λόγος ακυρώσεως.

Όσον αφορά τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως που στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 20, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 659/1999

- 219 Η προσφεύγουσα εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της έναν ουσιώδη διαδικαστικό κανόνα παραλείποντας να της διαβιβάσει αυτεπαγγέλτως αντίγραφο της προσβαλλόμενης απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 659/1999. Στόχος της διατάξεως αυτής είναι να δοθεί στον λαμβάνοντα την ενίσχυση, του οποίου η ανάμειξη είναι σαφώς σημαντικότερη απ' ό,τι των άλλων ενδιαφερομένων, η απόλυτη βεβαιότητα ότι διαθέτει το κείμενο που εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων. Η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιβάλλει στην Επιτροπή να εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή σε προθεσμία δύο μηνών από την ημερομηνία της απόφασης.

- 220 Συναφώς, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η Επιτροπή ορθώς προβάλλει ότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, δεύτερη φράση, του εν λόγω κανονισμού δεν γεννά, έναντι αυτής, υποχρέωση διαβίβασης της αποφάσεως που περαιώνει την διαδικασία ελέγχου παρά μόνο μετά την έκδοση και την κοινοποίησή της στο οικείο κράτος μέλος. Πάντως, επειδή η νομιμότητα της πράξεως πρέπει να κρίνεται σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά περιστατικά που υφίστανται κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της, η παράβαση της προαναφερθείσας διατάξεως δεν μπορεί να οδηγήσει στη διαπίστωση του παρανόμου της προσβαλλόμενης αποφάσεως και, κατά συνέπεια, στην ακύρωσή της.
- 221 Πρέπει επομένως να απορριφθεί ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως καθώς και η παρούσα προσφυγή στο σύνολό της.

Επί των εξόδων

- 222 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε ως προς τα αιτήματά της και τους λόγους ακυρώσεως πρέπει να φέρει, εκτός των δικών της εξόδων, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή περιλαμβανομένων και των σχετικών με τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με τα αιτήματα της προσφεύγουσας.
- 223 Η προσφεύγουσα φέρει επίσης τα έξοδα της παρεμβαίνουσας, σύμφωνα με το αίτημα αυτής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικά της έξοδα καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα στην κύρια δίκη και στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων.

García-Valdecasas

Lindh

Cooke

Legal

Martins Ribeiro

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουλίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

R. García-Valdecasas